

LENANEO LA SELEGAE LE MEŠOMO

BLOEMHOF SALT & CHEMICALS (PTY) LTD

YEO E ŠOMAGO

MMASEPALENG WA SELEGAE WA BLOUBERG

REF; LP30/5/1/2/2/128MR

LETŠATŠI LA GO ROMELWA: _____

Republiki ya Afrika Borwa

TELEPHONE: +27 53 963 2008

FACSIMILE: +27 53 963 2009

DIKAGARE	LETLAKALA
Maswao.....	3
MATSENO	4
KAROLO 1: DITLHALOSO	7
KAROLO 2: LENANEO LA GO KAONEFATŠA METHOPO YA BATHO	8
2.1 Go dumelelana le melao ya kaonefatšo ya bokgoni.....	8
2.2.1 Lenaneo la kaonefatšo ya bokgoni.....	9
2.2.2 Bao ba tsenago sekolo ba hloka Abet.....	10
2.2.3 Tlwaetšo e Rulagantšwego.....	11
2.2.4 Kgwekgwe ya Tlwaetšo ya Kgwebo.....	12
2.2.5 Lenaneo la Thuto (La ka Gare).....	13
2.2.6 Lenaneo la Thuto (La ka Ntle).....	13
2.2.7 Di- <i>Artisan</i>	14
2.2.8 Lenaneo la sekolo le mananeo a ka morago ga marematlou.....	15
2.3 Fomo R: Mešomo yeo e hlokago batho.....	15
2.4 Lenaneo la go Godiša Thuto.....	16
2.5 Lenaneo la Tlwaetšo.....	23
2.6 Lenaneo la go Hwetša Ditšweletšwa.....	27
2.6 Lenaneo la Thuto le Lenaneo la Dipasari.....	31
2.7 Lenaneo la go Lekalekana ga Bašomi.....	35
2.7.3 Dipakane tša HDSA tša Ngwaga le Ngwaga.....	41
KAROLO 3: MANANEO A GO KAONEFATŠA IKONOMI YA TIKOLOGONG	42
3.1 Tsebišo ya Nakong e Fetilego ya Selegae le Ikonomi.....	42-50
3.2 Mediro e Megolo ya go Thekga Ikonomi.....	51
3.3 Dilo Tšeo di Kgomago Mmaene Gampe.....	51
3.4 Dilo Tšeo di Hlokwago Tikologong.....	51.
3.5 Fomate ya Lenaneo la Protjeke.....	52
3.8 Megato ya go Kaonefatša Dintlo le Bophelo bja Batho.....	55
KAROLO 4: MEGATO YA GO LAOLA GO FOKOTŠWA GA BAŠOMI GOBA GO ROLA MODIRO	56
4.1 Go Hlangwa ga Foramo ya Nakong e Tlago.....	57
4.2 Ditsela tše Dingwe le Megato ya go Hlama Mekgwa ya go Šireletša Mešomo Moo go ka se Thibelwego go Lahlegelwa ga Mešomo.....	58
4.3 Go Laolwa ga go Felelwa ga Mošomo.....	60
4.4 Mekgwa ya go Kaonefatša Tsela Yeo Ikonomi le ya Selegae e Kgomago Batho, Ditikologo le Ikonomi ya Moo Batho Bao ba Fokotšwago Mešomo ba Dulago Gona.....	62
KAROLO 5: THUŠO YA DITŠHELETE	63
KAROLO 6: GO DIRA KENO	65

MASWAO

ABET	Thuto ya Batho ya Bagolo le Tlwaetšo
DMR	Lerapha la Methopo ya Dimenerale
EE	Tekatekano ya Bašomi
HDSA	Ma-Afrika Borwa ao a sa Lego a Swarwa Gampe go Tloga Kgale
HRDP	Mananeo a Kaonefatšo ya Methopo ya Batho
IDP	Lenaneo la Kaonefatšo ya Mehutahuta
LED	Kaonefatšo ya Ikonomi ya Tikologong
MPRDA	Molao wa Kaonefatšo ya Methopo ya Dimenerale le Petroleum, No 28 wa 2002
MQA	Taolo ya Ditokelo tša Mmaene
SETA	Karolo ya Thuto le Tlwaetšo ya Bolaodi
SLP	Lenaneo la Selegae le Mešomo
SMME	Dikgwebo tše Dinyenyane le tše Dikgolo
WSP	Lenaneo la Bokgoni bja Mošomo

MATSENO

Bloemhof Salt & Chemicals (Pty) Ltd ("The Applicant") e rulaganya Thulaganyo ye ya Selegae le ya Mošomo ("SLP") go ya ka melao ya Molao wa Kaonefatšo ya Methopo ya Dimenerale le Petrole ("MPRDA") (Act 28 ya 2002). Se se dirwa e le karolo ya boingwadišo go tokelo e lego gona ya dimaene ya polasa ya Zoutpan 459 MS.

Boingwadišo bjo bo kgopela gape go tiišetša gore go dirišwa merero ya Thulaganyo ya Selegae le ya Mošomo yeo e kgothaletšago mošomo le kaonefatšo ya bophelo bja Selegae le Ikonomi go Mafrika Borwa ka moka.

Moo Molaodi wa Selete goba motho yo mongwe yo a kgethilwego ke Lefapha a bušetša polane ye go Mongwadiši gomme a mo thekga, Mongwadiši o tla itlama gore o tla kgomarela melao ya khansele ya Molaodi wa Selete goba molaodi yo a kgethilwego ke yena.

Tsebišo ye e tla mpshafatšwa nako le nako, gomme dipego di tla romelwa go DMR. Go ya ka melao ya MPRDA, methopo ya dimenerale ke bohwa bjo bo tlwaelegilego go batho ka moka ba Afrika Borwa; ke ka baka leo, mohlomphegi Tonakgolo a swanetšego go tiišetša gore go ba le methopo e lekanego ya Afrika Borwa mola a kgothaletša kaonefatšo ya ikonomi le selegae. Kaonefatšo ya ikonimi le selegae e hlaloswa ka go Melao ya Mmaene go ya ka Karolo 100 ya MPRDA. Melao ya Maene e hlalosa kamoo o šomago ka gona, maikemišetšo a yona le lenaneo la go kgoma batho bao ba se nago selo ba mo Afrika Borwa ("HDSA") ka go intaseteri le go dumelela Mafrika Borwa go ikhola ka methopo e golago ya mmaene le dimenerale.

Thulaganyo ye ya Selegae le ya Mošomo e rometšwe ke Mongwadiši go ya ka melao yeo e mo tlamago go ya ka MPRDA yeo e beago mananeo ao a laolago Ditokelo tša Mmaene ge e se na go tšweletšwa.

1.1 DITLHALOSO

"Ngwaga wa khalentara" o hlaloswa e le ngwaga wo o thomago ka di-1 July gomme wa felela ka di-30 June;

"Tikologo" e šupa go sehlopha sa batho se se kwagalago se se tshwenyegilego ka ditokelo tša batho tikologong e itšego moo badudi ba gona ba ilego ba bontšha gore ba dumelelana le melao ye;

"Badudi" e šupa go dipalo tše itšego tša batho (ka mohlala, bogolo bja badudi, mengwaga, sebopego, bong, mmala le tše dingwe.)

"Mafrika Borwa ao a Itshokolelago" ("HDSA") e šupa go badudi ba Afrika Borwa, mehuta ya batho goba tikologo yeo e itshokolelago ka ge e kgethollwa go ya ka Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa, 1993 (Act No. 200 wa 1993) woo o ilego wa ba gona woo o swanetšego go dirišwa go badudi ba naga;

“**Mafelo a go romela mošomo**” ke mafelo ao bašomi ba mmaeneng, e ka ba ba nakong e fetilego goba gona bjale ba dulago go wona;

“**Boleng bja Taolo**” e šupa go matla a taolo magareng ga balaodi ba go se swane;

“**Bophelo bja Mmaene**” bo šupa go mengwaga yeo mmaene o itšego o šomilego ka yona;

“**Molao wa Mmaene**” o šupa go Melao e bulegilego ya selegae le ya ikonomi yeo e šomago Mebaeneng ya Afrika Borwa le Diintaseteri tša Dimenerale;

“**Lefelo la Mmaene**” ke lefelo leo mmaene o lego go lona le go šomela go lona;

“**Thekgo ya Ditšhelete**” e šupa go thekgo ya ditšhelete yeo e fanago ka tšhelete ya peeletšo gore e thuše badiidi le batho ba go itshokolela mo setšhabeng go etša ge go hlalosa ke ditlamo tšeo di dirilwego ke dikhamphani go ya ka melao ya dithulaganyo tša selegae le ya mošomo;

“**Tšwelopelo e Tiilego**” e šupa go go dirišana le batho ba tikologo, ikonomi le dilo tšeo di kgomago tikologo ge go rulaganywa, go dirišwa le go dira diphetho go tiišetša dimenerale le tšwelopelo ya methopo ya peterole ya gona bjale le ya nakong e tlogo.

1.2 MERERO YA DITHULAGANYO TŠA SELEGAE LE MEŠOMO

Karolo le morero wa MPRDA le Melao ya Mmaene e swanetše go hlalosa ka go SLP ka ge go laelwa ke Molao 46 wa MPRDA. Mongwadiši o ngwadiša go merero ya SLP (Karolo 41 ya Melao) go:

- E kgothaletša go gola ga ikonomi le dimenerale le kaonefatšo ya methopo ya *petroleum* mo Repabliking (Karolo 2 (e) ya (MPRDA));
- E kgothaletša go oketšwa ga mešomo le kaonefatšo ya selegae le ikonomi ya Mafrika Borwa ka moka (Karolo 2 (f) ya MPRDA);
- E tiišetša gore bathekgi ba mmaene le ditokelo tša ditšweletšwa di tšea karolo go kaonefatšeng kaonefatšo ya selegae le ikonomi mafelong ao ba šomelago go ona gotee le mafelong ao bašomi ba bantši ba tšwago gona (Karolo 2 (l) ya MPRDA, le Melao); gotee le
- Go dirišwa le go godišwa ga bokgoni bjo bo lego gona ga bjale go ya ka matlafatšo ya HDSA le go hlokomela tikologo.

1.3 GO ROMELWA GA POLANE YA SELEGAE LE MOŠOMO

Polane ye ya Selegae le Mošomo e swanetše go sepela le boingwadišo bja ditokelo tša mmaene ka ge go laelwa ke Molao. Ge e ba Molaodi wa Selete a dumela gore go swanetše go fetolwa se sengwe go ditokumente, gona o tla e romela gore go dirwe diphetogo tšeo a di naganago. Ke moka Molaodi wa Tikologo o tla tsebiša mongwadiši gore diphetogo go Polane ya Selegae le Mošomo di tla tsenywa neng.

1.4 GO ŠOMA GA POLANE YA SELEGAE LE MOŠOMO

Polane ye ya Selegae le Mošomo e tla šoma go fihlela nakong yeo setefekeite se lokolotšwego ka yona go ya ka molao wa Karolo 43 ya Molao (Regulation 43)

1.5 GO FETOLWA GA POLANE YA SELEGAE LE MOŠOMO

Polane ye ya Selegae le Mošomo e ka fo se fetolwe goba go šitišwa ntle le tumelelo ya Tonakgolo ka morago ga go diriša ditokelo

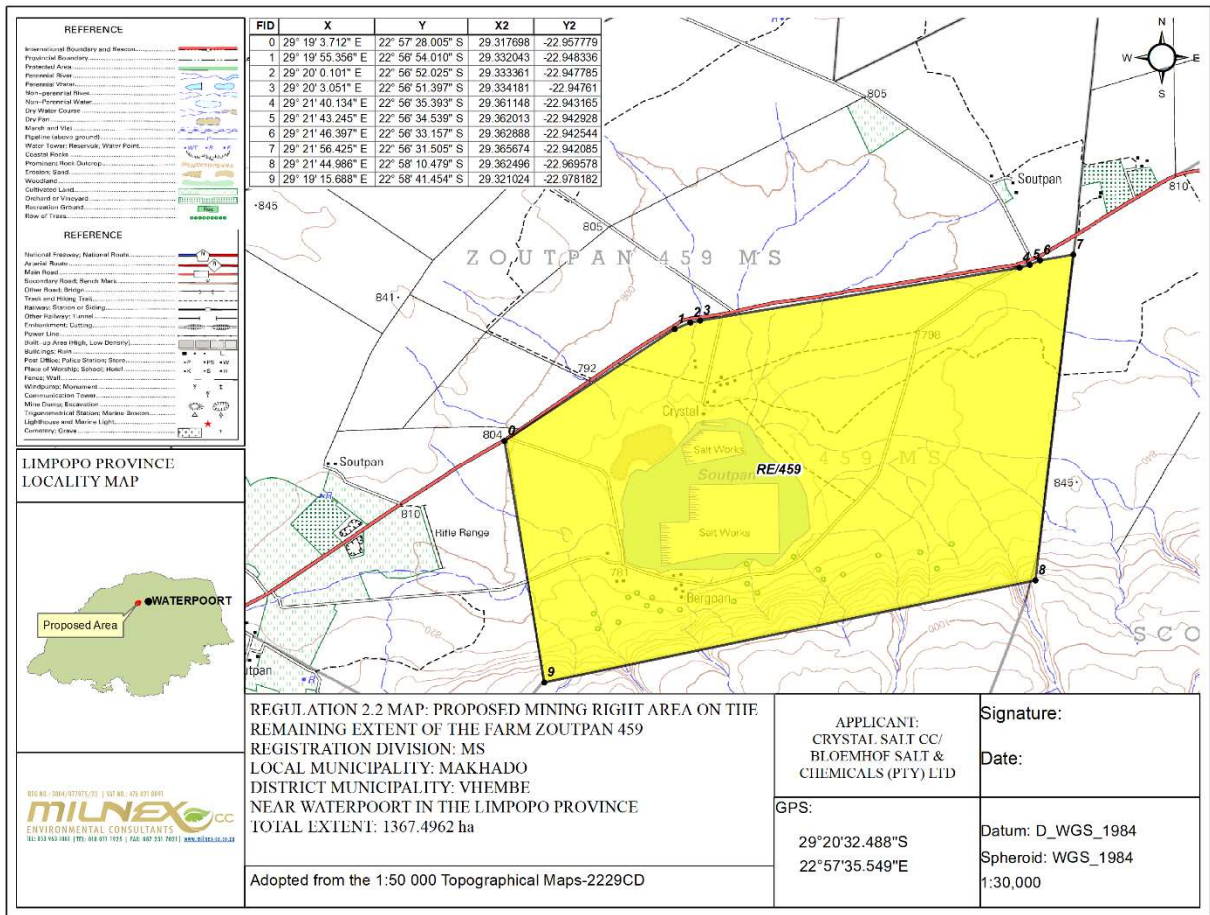
1.6 GO BEGA POLANE YA SELEGAE LE MOŠOMO

Mongwadiši o itlamile gore o tla romela pego ya ngwaga go Molaodi yo Mogolo go ya ka tumelelano yeo e lego go karolo 2(d) le (f).

a) TSEBIŠO YA TLALETŠO YA LEFELO LEO GO ŠOMELWAGO GO LONA

Mošomo wo o dirwa Mmasepaleng wa Selega wa Blouberg seleteng sa Mmasepala wa Capricorn, karolong ya ka leboa ya probense ya Limpopo, Afrika Borwa. Vivo ke toropo e nyenyane ya dipolasa Mmasepaleng wa Blouberg. Toropo ye e ka borwa bja Brak River, sekgobeng seo se lego magareng ga Soutpansberg le Blouberg Range, dikhilomithara tše 72 ka bodikela bja Louis Trichardt.

Leina la yona le tšerwe leing la Sepedi e lego phefo, mola go bolelwa gore meboti ya yona e emela mongwalelo wa VIVO ge o bonwa o le lehlakoreng le lengwe. Ditoropo tšeo di lego kgauswi le Vivo ke Alldays le Makhado.

Mešomo ya Mongwadiši e mmaeneng o lego Mmasepaleng wa Selegae wa Blouberg, Probenseng ya Limpopo

b) TLHALOSO YA MEKGWA YA MEŠOMO YA MMAENE

Go na le matamo a epilwego lefelong leo ao a ilego epša kgale kua. Mongwadiši o pompa meetse go tšwa matamong a a iša letamong le legolo. Ke moka, meetse a tšwago letamong le legolo a pompelwa ka matangwaneng a manyenyane. Meetse a tšwago matangwaneng a manyane a romelwa diphaepeng tša go a fetola. Ke moka meetse a lego ka diphaepeng a a moyafala. Ke moka letswai le a bopega ka mo gare ga diphaephe tša go fetola.

c) BONGWADIŠO BJA BEE BJA MONGWADIŠI

Go hlokega boingwadišo bja BEE bja mongwadiši go etša ge go hlaloswa ka go Karolo 2(b) ya MPRDA.

KAROLO 1: MATSENSO

Leina la Khamphani/Mongwadiši

BLOEMHOF SALT & CHEMICALS (PTY) LTD

Leina la Mmaene goba Lefelo la Mošomo	BLOEMHOF SALT & CHEMICALS (PTY) LTD
Aterese ya Bodulo	Farm Zoutpan 459 MS
Aterese ya Poso	P. O. Box 100, Vivo, 0924
Nomoro ya Founo	+27 015 593 0127
Nomoro ya Fax	+27 015 593 0127
Lefelo la Mmaene goba la Mošomo	Farm Zoutpan 459 MS
Setšweletšwa	Letswai
Nako Yeo Mmaene o e Feditšego o Šoma	Mo e ka bago mengwaga e 20
Kakaretšo ya Mafelo ao Bašomi ba Tšwago go Wona	Palomoka ya bašomi ba 41 bao ba tšwago Senwabarwana, yeo e tsebjago e le Bochum
Ngwaga wa Ditšhelete	1 July to 30 June
Motho yo go ka Ikgokaganywago le Yena	Japie Van Zyl Attorneys
Dinomoro tša go Ikgokaganya	Tel: 018 011 0535/053 963 2008 Cell: Fax: 053 963 2009 E-mail: japie@japievzylprok.co.za ruth@japievzylprok.co.za
Mafelo ao bašomi ba tšwago go wona	
(a) Tikologo ya Mmaene	(b) Mafelo ao go romelwago bašomi
Probense: Limpopo	Province: Limpopo
Mmasepala wo Mogolo: Capricorn	Mmasepala wo Mogolo: Capricorn
Mmasepala wa Selegae: Blouberg Municipality	Mmasepala wa Selegae: Blouberg Municipality

KAROLO 2: LENANEO LA GO KAONEFATŠA METHOPO YA BATHO

Mongwadiši o itlama gore o tla sepedišana le dinyakwa ka moka tša molao tšeo di sepedišanago le tlwaetšo le kaonefatšo ya methopo ya batho.

Morero wo mogolo wa Lenaneo la Kaonefatšo ya Methopo ya Batho ("HRD") ke go tiišetša gore go ba le bokgoni bjo bo nyakegago mmaeneng gore go šongwe le gore go dirišanwe le bašomi le go ba nea bokgoni bjo bo nyakegago bjoo bo tlogo go ba hola le ge ba se sa šoma intasetering ya mmaeneng. Dilo

tše di latelago di bonagetše e le tša bohlokwa megatong ye ya go tlwaetša (ga se tša bewa ka tatelano ya bohlokwa bja tšona):

- Tlwaetšo ya ABET;
- Tlwaetšo ya Bolaodi; le
- Tlwaetša ya Dilo tša Setegeniki

Mananeo a HRD a theilwe go dilo tše di latelago: -

- MPRDA le Melao ya Yona;
- Melao ya Mmaene;
- Molao wa Kaonefatšo ya Bokgoni; le
- Thulaganyo ya Bokgoni bja Mošomo

Dipolane tše di latelago di bopa karolo ya SLP, gomme megato ye e tla hlangwa go swaragana le tlwaetšo ya bokgoni bja bohlokwa bja HDSA mahlakoreng ka moka, kudukudu go tša bolaodi le go šomišwa ga basadi mebaeneng:

2.1 GO DUMELELANA LE MELAO YA KAONEFATŠO YA BOKGONI

Mongwadiši o swanetše go ngwadiša le SETA

Leina la SETA	MQA
Nomoro ya boingwadišo le SETA	L370711238
Tiišetšo ya mohlahlhi wa kaonefatšo ya bokgoni	Ee, Hendriena Magdalena van Onselen
Tiišetšo ya go romelwa ga pego ya Ngwaga le Ngwaga	Ngwaga le Ngwaga

Mohlahlhi wa kaonefatšo ya bokgoni o beilwe gore a hlahle lenaneo la kaonefatšo ya bokgoni le gore e be yena a dirago dipoledišano magareng ga Balaodi ba Ditshwanelego tša Mmaene (MQA) le Mongwadiši. Gape mohlahlhi yo wa kaonefatšo ya bokgoni o ikarabelela ka go šongwa ga Taolo ya Mmaene ka baka la bogolo le sebopego sa mošomo. Mohlahli wa kaonefatšo ya bokgoni o ikarabelela ka dilo tše di latelago:

- Go hlama lenaneo la lefelo la go šoma la ngwaga le ngwaga;
- Go romela lenaneo la bokgoni bja go šoma go MQA;
- Go diragatša lenaneo la bokgoni bja go šoma bja ngwaga le ngwaga;

- Go hlama sebopego sa tshepedišo ya tlišetšo ya tlwaetšo;
- Go kgoboketša pego ya tlwaetšo ya ngwaga le ngwaga ka go dumelelana le lenaneo la bokgoni bja go šoma

**FOROMO Q 2.2.1 LENANEO LA KAONEFATŠO YA BOKGONI – Molao 46(b)(i) ka go dumelelana le Molao 11 (1) g
LENANEO: LENANEO LA KAONEFATŠO YA BOKGONI**

[go ya ka Molao 46(b)(i)(aa) wa Polane ya Selegae le Kaonefatšo ya Mošomo wa Dimenerale le Methopo ya *Petroleum*, Act, 2002 (Act No. 28 ya 2002)]

KAROLO	BOLENG BJA NQF	TSHEPEDIŠO YA KGALE	MALE				FEMALE				TOTAL	
			MOAFRIK A	MOKHAL ATHI	MO-ASIA	LEKGOWA	MOAFRIK A	MOKHAL ATHI	MO-ASIA	LEKGOWA	MONNA	MOSADI
Thuto e Tlwaelegilego le Tlwaetšo (GET)	1	Ga e tsebje										
		Ga se a Tsena Sekolo	1								1	
		Grade 0/Pre										
		Grade 1/Sub A										
		Grade 2/Sub B					1					1
		Grade 3/Std 1/ABET 1										
		Grade 4/Std 2/										
		Grade 5/Std 3/ABET 2					1					1
		Grade 6/Std 4/					1					1
		Grade 7/Std 5/ABET 3	2				1				2	1
		Grade 8/Std 6/										
Grade 9/Std 7/ABET 4					6					6		
Thuto ya Tlaleletšo le Tlwaetšo (FET)	2	Grade 10/Std 8/N1	5				1				5	1
	3	Grade 11/Std 9/N2	7				1				7	1
	4	Grade 12/Std 10/N3	7			1			2	8	2	
Thuto e Phagamego le Tlwaetšo (HET)	5	Diploma/Ditefekeite										
	6	Degree ya Mathomo/Diploma ya Godimo				2			1	2	1	
	7	Honours/Master's Degrees							1		1	
	8	Doctorates										

		PALOMOKA	22			3	12			4	25	16
--	--	-----------------	-----------	--	--	----------	-----------	--	--	----------	-----------	-----------

2.2.2 BAO BA TSENAGO SEKOLO BA HLOKA ABET

Thuto ke karolo ya bohlokwa go bašomi ka moka gore ba kgone go ba le sebaka sa go hwetša bokgoni le tsebo, re naganne ka batho ba bantši bao ba sa rutegago lehono, bašomi le borakonteraka ba ba le sebaka sa go tšea karolo go tlwaetšo ya ABET go kaonefatša thuto ya bona.

BOLENG	PALO YA BAO BA SA RUTEGAGO	BAO BA E HLOKAGO	SENYAKWA SEO SE GOLAGO
BAO BA SA TSENAGO SEKOLO	0	0	
ABET 1	1	1	
ABET 2	1	2	
ABET 3	1	3	
ABET 4	1	4	

2.2.3 TLWAETŠO E RULAGANTŠWEGO

BOLENG BJA ABET	NGWAGA 1 2022	NGWAGA 2 2023	NGWAGA 3 2024	NGWAGA 4 2025	NGWAGA 5 2026	PALOMOKA YA PATŠETE
ABET 1	2					R2 850,00
ABET 2		2				R5 700,00
ABET 3			2			R8 550,00
ABET 4				2	2	R11 400,00
PALOMOKA						
PATŠETE	R2 850,00	R5 700,00	R8 550,00	R5 700,00	R5 700,00	R28 500,00

Morero wa lenaneo la Kaonefatšo ya Bokgoni bo ka tsela e latelago:

- Go kaonefatša bokgoni bja bašomi;
- Go kaonefatša boleng bja go rata thuto le tlwaetšo lefelong la mošomo la Moingwadiši;

- Go Mongwadiši:
- Go diriša lefelo la mošomo e le lefelo la thuto;

- Go fa bašomi sebaka sa go ithuta bokgoni bjo boswa;
- Go fa dibaka tša gore ba bangwe ba hwetše mešomo;
- Go fa phihlelo ya mošomo le.
- Go hira batho bao go lego thata go hwetša mešomo.
- Go kgothaletša bašomi gore ba tsenele mananeo a go ithuta le go itlwaetša.
- Go dira gore batho bao ba bego ba sa hirwe kgale ka ge ba be ba kgethollwa ba hirwe le go fetola batho bao ka go ba ruta le go ba tlwaetša.
- Go tiišetša gore go ba le thuto ya maemo a godimo le tlwaetšo mošomong.

Thulaganyo ya Kaonefatšo ya Bokgoni e tla bontšha kamoo Mongwadiši a ikemišeditšego go nea bašomi dibaka tša gore ba ithute le go tseba dipalo, go ba fa mekgwa ya go ithuta, mananeo a go kaonefatša bophelo, mananeo a tlwaetšo e kaone le tlwaetšo e nngwe. Lenaneo la Kaonefatšo ya Bokgoni le tla bontšha gape kamoo Mongwadiši a ikemišeditšego go tšea karolo ka megato ya kaonefatšo ya bokgoni ya melao, go akaretša go kaonefatša le go romela lenaneo la bokgoni bja mošomo le pego ya tlwaetšo ya ngwaga le ngwaga. Mongwadiši o itlama gore o tla hira borakonteraka bao ba ngwadišitšego semolao le go tlwaetšwa.

Mogato wo o tla akaretša go boledišana le baemedi ba bangwe ba mešomo e rulagantšwego, Kanefatšo ya Methopo ya Batho le Komiti ya Tlwaetšo yeo e bopšago ke ba Taolo. Komiti ye tla okamela le go laola Lenaneo la Tlwaetšo ya Bokgoni. Morero wa Komiti ye ke go dira dilo tše di latelago: -

- Go tsoma batho bao ba ka bago le bokgoni.
- Go ba nea sebaka sa go ithuta le go šoma.
- Go dira gore bašomi ba be le bokgoni bjo bo nyakegago.
- Go godiša dibaka tša bona tša gore ga gole mošomong le bophelong ka kakaretšo.
- Go dira gore ba bangwe ba se be le bokgoni kudu go feta ba bangwe; le
- Go tsoma batho ba maleba le go ba bea mošomong go ya ka Melao ya Mmaene

2.2.4 Kgwekgwe ya Tlwaetšo ya Kgwebo

Kgwekgwe ya tlwaetšo ya kgwebo e hlaloswa ka go dumelelana le molao yeo e sepedišanago le go šoma ga mmaene, go thuba maswika le go a thuthupiša (ntle le ba go ithuta). Go bohlokwa gore mešomo ye e šetše kudu go direng gore bašomi ba tlwaetšwa gabotse gomme ba swanela kgwekgwe ya tlwaetšo go ya ka dikarolo tšeo ba di dirago.

Karolo ya tlwaetšo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Patšete
Ditheraka le Matipane	1(Beke e 1)			1(Beke e 1)		R6 000
Baotledi ba Code 10			1(Beke e 1)		1(Beke e 1)	R6 000
Bophelo le Tšhireletšego		1(Beke e 1)			1(Beke e 1)	R6 000
Patšete	R3 000	R3 000	R3 000	R3 000	R6 000	R18 000

Bašomi ba tla thoma lenaneo la thuto leo le hlamilwego lenaneong la go oketša thuto le mošomo le mmaeneng le mananeo a mmaene a thuto. Mananeo a a tla sepedišwa gore go godišwe dibaka tša bašomi tša go šoma.

Mananeo a bokgoni bjo bo nyakegago ao a ka bago gona ka ntle ga mošomo le go mananeo a go ruta a tla godišwa lenaneong la kaonefatšo ya bokgoni mošomong leo le tlogo go romelwa go MQA ngwaga o mongwe le o mongwe.

Tlwaetšo e tla rulaganywa go nagannwe ka kgwekgwe ya bokgoni bjo bo nyakegago.

* Go šoma mmaeneng

* Methopo ya Batho

* Bophelo le Tšhireletšego

Lenaneo la go diriša le tla ba le dilo tše di latelago:

- Barutwana ba a lemogwa ge go tšwelela dinyakwa ngwageng o mongwe le o mongwe
- Baabi ba tlwaetšo ba a lemogwa gomme ge go nyakega go swanetše go romelwa boitsebišo bja semolao pele borakonteraka ba ka šoma
- Barutwana ba a a rulaganywa gore ba be gona ge go rutwa
- Dipego tša kgwedi ka kgwedi di romelwa go Molaodi wa Mmaene gore go bonwe tšwelopele
- Diphetogo di a dirwa ge go tšwelela sebaka lenaneong la kaonefatšo ka baka la ge barutwana ba le gona goba tšwelela boemo le ge e le bofe

2.2.5 Lenaneo la Thuto (La ka Gare)

Lenaneo la thuto (La ka gare) – lenaneo la thuto ke lenaneo leo le ngeadišitšwego le Lefapha la Mešomo moo go lona morutwana a hwetšago phihlelo ya mošomo o itšego ka nako yeo e tla feleletšago ka gore a swanelegele go hwetša go ya ka boingwadišo bja NQF bjoo bo ka sepedišanago le mošomo wa gagwe. La ka gare le šupa gore barutwana bao e lego bašomi ba Bloemhof Salt & Chemicals (Pty) Ltd

Mohuta wa tlwaetšo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	
						Palomoka ya patšete
Go lokiša dikoloi	1	1	1	1	1	
Palomoka	1	1	1	1	1	
Patšete	R8 000	R 8 000	R8 000	R8 000	R8 000	R40 000

HLE ELA HLOKO:

Ge go dirwa ga mananeo a a go ithuta, go tla naganelwa boleng bja thuto bja bašomi ge go kgethwa barutwana bao ba swanelegago maemo a. Go oketša moo, ge go se na morutwana yo a swanelegago/mošomi gore a tsenele lenaneo le gona le tla bulelwa badudi ba motse.

2.2.6 Lenaneo la Thuto (La ka Ntle)

La ka ntle le bolela gore barutwana bao e sego bašomi ba Khamphani

Mohuta wa tlwaetšo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	
						Palomoka ya Patšete
Go Weldela	1	1	1	1	1	
Palomoka	1	1	1	1	1	
Patšete	R10 000	R10 000	R 10 000	R 10 000	R10 000	R50 000

Mananeo a thuto ke mananeo a go kaonefatša mošomo ao a fanago ka mananeo a tlwaetšo le a diphorathikale gomme meputso ya thuto ye e ngwadišitšwe le *National Qualifications Framework* (“NQF”). Ka gona, mananeo a tlwaelegilego a go ithuta mošomong ao e thekgwago ke mananeo a thuto a feleletša ka gore motho a swanelegela mošomo.

Mongwadiši o tla hlama Mananeo a Thuto go ya ka ditaelo tša Taolo ya Tshwanelego ya Mmaene (“MQA”). Palo le mehuta ya Mananeo a thuto ao go fanwago ka wona ngwaga o mongwe le o mongwe a tla laolwa ke tlhahlobo ya bokgoni ya ngwaga le ngwaga yeo e dirwago khamphaning go bašomi bao ba sa tšwago go fihla, dinyakwa tša kgwebo, go fetoga ga mošomo, go tšea legato la bao ba sepetšego le bao ba rotšego modiro, bjalo bjalo, gomme seo se tla thewa go thulaganyo ya mengwaga e mehlano (5). Mongwadiši o ikemišeditše go tiišetša gore go ba le tirišano ya 70/30 go ya ka HDSA, go akaretša basadi, baswa le batho ba golofetšego Mananeong a a Thuto.

Bašomi bao ba nago le bokgoni ba tla hirwa go tšwa ditikologong tša kgauswi. Ba tla ngwadišwa gore ba swanelelele Mananeo a a Thuto gore ba tle ba be le bokgoni bja go šoma mmaeneng. Go hirwa go nagannwe kudu ka basadi, baswa le batho bao ba golofetšego gore go dirišwe methopo ya EE.

Hle ela hloko gore dinyakwa le megato ya Mananeo a a Thuto di tla hlahlobja ngwaga ka ngwaga. Go tla dirwa Mananeo a mararo a ka ntle go ditho tša tikologo bakeng sa go weldela le mananeo a mabedi a ka gare bakeng sa go lokiša dikoloi. Batšeakarolo ba tla swanelwa ke go phetha teko ya mošomo yeo e nyakegago. Mongwadiši o tla swanelwa ke go dira mošomongwana wa RPL go bašomi ka moka bao ba tlogo go ngwadišwa ka tlase ga Tokelo ya Mmaene yeo e sepedišanago le RPL gomme ya bontšha Mongwadiši gore ke thuto ya mohuta ofe yeo bašomi ba nago le yona le gore ke bašomi bafe bao ba tla swanelegelago lenaneo la Mananeo a Thuto. Ke gabohlokwa gore DMR e kwešiše gore Mananeo a Thuto ao akaretšwago ka go SLP a tla fetolwa ge Tokelo ya Mmaene e fiwa le go dirišwa gore go bontšhwe tsebišo ya maleba.

2.2.7 Di-Artisan/Tlwaetšo e Tlwaelegilego

Bokgoni bjo bo tlwaelegilego bo ka šupa go bokgoni bjoo bo sepedišanago le intaseteri ya ka ntle ga mmaene yeo e ka dirišetšwago go thuša motho go ba le letseno ge mmaene o sa šoma le ge go ka direga gore ba bangwe ba rolwe modiro goba ba fokotšwe. E thuša le bao ba kgomilwego ke maemo ao gore ba be le mešomo goba ba kgone go phela le ge o fedile.

Mohuta wa tlwaetšo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Patšete
--------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------

Ditswalano tša Mošomo		1(dibeke tše 2)				R5 000
Tlwaetšo ya Khomphutha			1(dibeke tše 2)		1(dibeke tše 2)	R10 000
Tša Polasa	1(dibeke tše 2)			1(dibeke tše 2)		R10 000
Palomoka	1	1	1	1	1	
Patšete	R5 000	R5 000	R5 000	R5 000	R5 000	R25 000

Mošomo wo o lemoga gore mmaene o na le nako e telele o gona le gore dinyakwa tša kgwebo le phadišano yeo e lego gona di ka nyaka gore methopo ya batho e fokotšwe nakong e tlogo. Lenaneo la lefapha la Methopo ya Batho ya Khamphani ke ya gore bašomi ba dule ba ithuta dilo tše diswa tše di tlogo go ba thuša go godiša bokgoni bja bona gore ba ka šoma mmaeneng goba ka ntle ga wona, le/goba go ba dumelela gore ba diriše bokgoni bja bona gore ba kgone go hwetša letseno kae go ba kae mo ba ka šomago.

Lenaneo la go thoma le tla akaretša dilo tše di latelago:

- Go lemogwa barutwana ge go nyakega ngwaga o mongwe le o mongwe. Mongwadiši o tla ikgokaganya le ofisi ya tikologong ya bona ya Lefapha la Mošomo gomme a kgopela maina a bao ba ka tšeago karolo
- Lenaneo le go etša ge le hlaloswa ke SETA, le tla latelwa gore go ngwadiše barutwana
- Bao ba fanago ka tlwaetšo ba tla lemogwa ka morero wa gore ge go nyakega ba bontšhe gore ba ngwadišitšwe semmušo pele ba ka fiwa konteraka
- Barutwana ba fiwa lenaneo la gore ba be gona ge go rutwa
- Dipego tša kgwedi ka kgwedi di tla romelwa go Molaodi wa Mmaene gore a bone tšwelopele Go tla dirwa diphetogo ge go hlokagala ge go dirwa lenaneo le ka baka la go se hwetšagale ga barutwana goba ka lebaka le ge e ka ba lefe

2.2.8 Lenaneo la sekolo le mananeo a ka morago ga marematlou

Mohuta wa tlwaetšo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	
						Palomoka ya Patšete
	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	
Palomoka	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	Ga go selo	
Patšete	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00

2.3 Fomo R: Mešomo yeo e hlokago batho

Mošomo	Leina la mošomo	Lebaka leo go lego thata go hwetša motho
Molaodi yo Mogolo		
Molaodi wa Tlasana		
Motho yo tlwaeditšwego gabotse e bile a na le phihlelo gotee le bokgoni bja magareng ba taolo	Sekgwari sa Moentšeneare	Ga go le mošomi o tee yo e lego Sekgwari sa Moentšeneare
Thekinišiene e nago le bokgoni le bašomi ba go rutega, molaodi wa tlasana, molaodi, foremane le mosupheretentente		MEŠOMO YA MOHUTA WO GA E GONA
Bašomi bao ba rutegilego ganyenyane le ba go ba le bokgoni bja go dira dipheto		
Bašomi bao ba sa rutegago le ba go se kgone go dira dipheto		

2.4 LENANEO LA GO GODIŠA THUTO

Mongwadiši o bona go kaonefatša bašomi e le selo sa bohlokwa gore a godiše mošomo le phadišano ya lefase ka bophara. Ka gona, Mongwadiši o tla hlama Lenaneo la go Godiša Thuto ka go dumelelana le maano a mananeo a kaonefatšo a mošomo. Lenaneo la mafelelo la go godiša thuto le tla romelwa ge Lenaneo le la go Godiša Thuto ka ge akaretšwa ka go SLP le tiišeditšwe goba le fetošwe ke tlwaetšo ya RPL gore le ka dirwa ke Mongwadiši. Ge Mongwadiši a dirile tlwaetšo ya RPL e le go tiišetša boleng bja thuto bja bašomi, Mongwadiši o tla ba boemong bjo bobotse bja go hlama Lenaneo la go Godiša Thuto ka go dumelelana le mananeo a mangwe a rometšwego le SLP

ye. Lenaneo le la mafelelo la go Godiša Thuto le tla romelwa dikgwedi tše tshelelago gore le dumelwe gotee le SLP ye. Lenaneo le la mafelelo la go Godiša Thuto le tla dumelela Mongwadiši gore a itokišetše dikgoba tša mošomo tšeo di ka bago gona ka moso a naganne ka Mananeo a Thuto a mafelelo ao a tlogo go romelwa go ya ka polane ye. Mananeo a le dithulaganyo tša mafelelo di tla tiišetša gore Lenaneo la mafelelo la Tekatekano ya Bašomi le tlogo go romelwa go DMR le tla “akaretšwa” e le go tswalela dikgoba tša mešomo tša ka moso. Se se theilwe go fomo Q ya go lokišetša SLP ye gomme mananeo a Kaonefatšo ya Thuto a tla fetšwa le go romelwa go DMR pele go fela dikgwedi tše tshelelago ka morago ga go dumelelwa ga Lenaneo la Selegae le Mošomo.

Mongwadiši o tla tiišetša mananeo a thuto a hlaloswa gabotse. Ditshepedišo tša taolo ya mošomo di tla thewa dilong tše di latelago:

- go tiišetša gore maiteko a bašomi a dumelelana le merero ya khamphani.
- gore e be motheo wa go lemogwa le go putswa.
- go fana ka dipoelo le go kaonefatša mošomo.
- go lemoga tlwaetšo le dinyakwa tša kaonefatšo; le
- gore e be motheo wa thulaganyo ya go atlega

Tshepedišo ya taolo ya mošomo e tla lemoga bašomi bao ba ka bago le bokgoni bja gola.

Mongwadiši o tla šetša go godiša basadi, baswa le batho ba golofetšego go ba dumelela gore ba fihlele dinyakwa tša tekatekano ya mošomo. Se se tla dirwa ka mananeo a mantši a thuto, dikarolong tše dingwe tša tlwaetšo ya go kgala le phihlelo. Megato ya Mongwadiši ya go hira e tla thekga tšwelopele ya bašomi ya thuto. Morero wa pholisi ke go hira batho ba ka gare pele o ka tšwela ka ntle. Se se tla dirwa e le gore go dirišwe bokgoni bjo bo lego gona mošomong.

Lemetletšo “2.4” leo le tsentšwego ke Mokgwa wa mathomo wa Kaonefatšo ya Thuto. Bjalo ka ge go hlalositšwe ka mo godimo, tlwaetšo ya RPL e tla dirwa go bašomi bao ba lego gona e le go tiišetša gore boleng bja bona bja thuto le go phetha gotee le go hlama Lenaneo la Kaonefatšo ya Thuto. Se fana ka leswao la mathomo la phihlelo le seo se nyakwago go ya ka boleng bja thuto pele mošomi yo a bonwego a ka newa bokgoni bjo bongwe. Ke ya go kaonefatša bašomi gore ba lokele dinyakwa tša intaseteri le bokgoni.

TAYO	NGWAGA 1 2022	NGWAGA 2 2023	NGWAGA 3 2024	NGWAGA 4 2025	NGWAGA 5 2026
MMAENE	Bašomi ba ba Tlwaegilego (ga bahloke phihlelo)	Bašomi ba BobCat (ba swanetše go ba le phihlelo)	Ba go Šoma ka Scorion (ba swanetše go ba le phihlelo)	Ba go Šoma ka Tractor (ba swanetše go ba le phihlelo)	Molaodi (o swanetše go ba le phihlelo)
	<p>Dinyakwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tsebo e tlwaegilego ya konteraka ya HR le pholisi ya HR; 2. Tsebo e tlwaegilego Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng; 3. Ba dirile Teko ya Maphelo go ya ka Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng; 4. Ba Boloke Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng le mekgwa ya bohleki; 5. Ba be le tsebo e tlwaegilego ya Mmaene wa Letswai le go šoma ga lefelo la 	<p>Dinyakwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ba tsebe gore BobCat e šoma bjang; 2. Ba rulaganye mešomo le go lokiša lefelo la go šoma; 3. Go laeta le go tima BobCat; 4. Go diriša BobCat; 5. Go iša BobCat mošomong; 6. Go tseba go šomiša BobCat re naganne ka mešomo ya go šikinya lefase; 7. Go tseba dikarolo tša tšhireletšego le didirišwa tša temošo tša BobCat; 8. Go tseba gore BobCat e ka šoma go fihla kae gomme o se fete moo; 9. Go tseba ditemošo tša maswao a BobCat le <i>gauges</i>; 	<p>Dinyakwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ba tsebe gore Scorion e šoma bjang; 2. Ba rulaganye mešomo le go lokiša lefelo la go šoma; 3. Go laeta le go tima Scorion; 4. Go diriša Scorion; 5. Go iša Scorion mošomong; 6. Go tseba go šomiša Scorion re naganne ka mešomo ya go šikinya lefase; 7. Go tseba dikarolo tša tšhireletšego le didirišwa tša temošo tša Scorion; 8. Go tseba gore Scorion e ka šoma go fihla kae gomme o se fete moo; 	<p>Dinyakwa – Ba go Šoma ka Tractor</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ba tsebe gore didirišwa tša tractor di šoma bjang; 2. Ba rulaganye mešomo le go lokiša lefelo la go šoma; 3. Go laeta le go tima tractor; 4. Go diriša tractor; 5. Go iša tractor mošomong; 6. Go tseba go šomiša tractor re naganne ka mešomo ya go šikinya lefase; 7. Go tseba dikarolo tša tšhireletšego le didirišwa tša temošo tša tractor; 8. Go tseba gore tractor e ka šoma go fihla kae gomme o se fete moo; 9. Go tseba ditemošo tša maswao a tractor le <i>gauges</i>; 10. Go kwešiša mešomo ya go phošolla e le go 	<p>Dinyakwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A tsebe tema ya moetapele wa sehlopha; 2. A kwešiše morero wa sehlopha; 3. A kwešiše le go šoma le sehlopha gore ba phethe mešomo; 4. A be le tsebo le phihlelo ya go hlokomela gore sehlopha se fihlelela dipakane tša sona; 5. Tsebo le phihlelo ya go laola dilo; 6. A be le maikarabelo gomme a botege; 7. A be le phihlelo ya go berekišana le sehlopha gore ba fihlele dipakane gore ba dumelelane le dinyakwa tša mokgatlo; 8. A diragatše, a hlole le go hlahloba mošomo go ya ka

	Mmaene wa Letswai.		<p>10. Go kwešiša mešomo ya go phošolla e le go lekanyetša ditemošo tšeo di lego ka mo godimo;</p> <p>11. Mekgwa ya go laeta le go tima go ya ka Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng.</p>		<p>9. Go tseba ditemošo tša maswao a Scorion le gauges;</p> <p>10. Go kwešiša mešomo ya go phošolla e le go lekanyetša ditemošo tšeo di lego ka mo godimo;</p> <p>11. Mekgwa ya go laeta le go tima go ya ka Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng.</p>		<p>lekanyetša ditemošo tšeo di lego ka mo godimo;</p> <p>11. Mekgwa ya go laeta le go tima go ya ka Molao wa Tšhireletšo le Maphelo Mmaeneng.</p> <p><u>Dinyakwa – Ba go Šoma ka Tractor</u></p> <p>1. A kwešiše mekgwa ya go goga dilo;</p> <p>2. A lemoge dikotsi mošomong;</p> <p>3. A tsebe morero wa go hlola dilo;</p> <p>4. A kgone go hlola theraka pele e ka dirišwa gomme a dire mananeo a go hlola;</p> <p>5. A be le tsebo le phihlelo ya go lokiša lefelo le dilo tšeo di swanetšego go gogwa;</p> <p>6. A be le phihlelo ya go šomiša ditaello le dinyakwa tša mošomo.</p>		<p>dipakane tša sehlopha;</p> <p>9. A fapantšhe dilo gore a be le meputso gomme a kgone go tšea megato ya maleba;</p> <p>10. Bokgoni bja go rarolla mathata le go dira dipheto;</p> <p>11. Bokgoni bja go rulaganya le go laola dilo tša gagwe le tša sehlopha;</p>
HR/ADMIN	Kleke ya HR (o swanetše go ba le phihlelo)	→	Kleke ya HR (o swanetše go ba le phihlelo)	→	Moofisara wa Tlasana wa HR (o swanetše go ba le phihlelo)	→	Moofisara wa Tlasana wa HR (o swanetše go ba le phihlelo)	→	Moofisara wa HR (o swanetše go ba le phihlelo)
	<u>Dinyakwa</u> 1. A kgoboketše le go boloka dipego tša bašomi;		<u>Dinyakwa</u> 1. A kgoboketše le go boloka dipego tša bašomi;		<u>Dinyakwa</u> 1. A dirišane le go kwana le bašomi; 2. A lokiše le go boloka		<u>Dinyakwa</u> 1. A dirišane le go kwana le bašomi; 2. A lokiše le go boloka boingwadišo bja		<u>Dinyakwa</u> 1. A dirišane le go kwana le bašomi le beng ba bona;

2. A kgoboketše le go bolokwa dipego tša Khamphani goba Mokgatlo;

3. A thuše ka mešomo ya letšatši le letšatši ya kgwebo Lefapheng la Methopo ya Batho;

4. A dirišane le bašomi;

5. A tsebe Khamphani le dipholisi gotee le ditokumente tša Melao ya Mošomo;

6. A tsebe mediro ya ofisi.

2. A kgoboketše le go bolokwa dipego tša Khamphani goba Mokgatlo;

3. A thuše ka mešomo ya letšatši le letšatši ya kgwebo Lefapheng la Methopo ya Batho;

4. A dirišane le bašomi;

5. A tsebe Khamphani le dipholisi gotee le ditokumente tša Melao ya Mošomo;

6. A tsebe mediro ya ofisi.

boingwadišo bja mafelo a go fapafapana;

3. A lokiše le go dira difomo tša go se be gona mošomong;

4. A swaragane le mathata a sepedišanago le megolo;

5. A puke le go rulaganya tša kalafo le tša tšhireletšego go bašomi ka moka;

6. A boloke dipego tša nako le go dira gore di dule di le nakong;

7. A rulaganya diboka tša go kgala bašomi.

mafelo a go fapafapana;

3. A lokiše le go dira difomo tša go se be gona mošomong;

4. A swaragane le mathata a sepedišanago le megolo;

5. A puke le go rulaganya tša kalafo le tša tšhireletšego go bašomi ka moka;

6. A boloke dipego tša nako le go dira gore di dule di le nakong;

7. A rulaganya diboka tša go kgala bašomi.

2. A lokiše le go boloka boingwadišo bja mafelo a go fapafapana;

3. A lokiše le go dira difomo tša go se be gona mošomong;

4. A swaragane le mathata a sepedišanago le megolo;

5. A laole mathata ka moka a Maphelo le Tšhireletšego;

6. A laole megato ya go kgala bašomi mošomong;

7. A tiišetše gore Dipholisi tša go Kgala bašomi di a latelwa

8. E be Modulasetulo wa Diboka tša go Kgala Bašomi.

2.4.2 Go fana ka thulaganyo e feletšego e nago le morero, nako le kamoo thulaganyo ye e tlogo go dirišwa ka gona

Boemo bja Bjale	Go diriša tlwaetšo	Thuto yeo e nyakago go fihlelelwa	Ngwaga 1 2022		Ngwaga 2 2023		Ngwaga 3 2024		Ngwaga 4 2025		Ngwaga 5 2026	
			Palo ya bašomi bao ba lemogilwego		Palo ya bašomi bao ba lemogilwego		Palo ya bašomi bao ba lemogilwego		Palo ya bašomi bao ba lemogilwego		Palo ya bašomi bao ba lemogilwego	
			Ba baswa	Ba Kgale	Ba baswa	Ba Kgale	Ba baswa	Ba Kgale	Ba baswa	Ba Kgale	Ba baswa	Ba Kgale
Bašomi ba ba tlwaelegilego	Tlwaetšo ya go šoma ka BOBCAT/S CORION/T RACTOR	Balaodi	1			1		1		1		1
Kleke ya HR	Mošomo ka kaketšo wa methopo ya batho	Moofisara wa Officer	1			1		1		1		1

Mekgwa ya Thuto yeo Mongwadiši a fetilego go yona mehuteng e latelago ya thuto:

MMAENE - Mošomi yo a Tlwaelegilego.
Mootledi wa BOBCAT/SCORION & TRACTOR
Molaodi yo Mogolo.

HR/ADMIN – Kleke ya **HR**.
Moofisiri wa Tlasana wa HR.
Moofisiri wa HR

Mekgwa ya go hira ya Mongwadiši e tla thekga tšwelopele ya bašomedi ba yona ya thuto. Lega go le bjalo, Mongwadiši o tla hira batho ba ka gare pele a hira batho ba ka ntle. Se se tla tiišetša gore bokgoni bjoo bo lego gona ga bjale mošomong bo šomišwa ka botlalo.

Go dirišwa ga Lenaneo la Kaonefatšo ya Thuto go tla tiišetša gore dipakane tše di latelago di a fihlelelwa:

- Go fana ka mokgwa wa go tiišetša gore dinyakwa tša bokgoni bjo bo lego gona le bja ka moso bo a fihlelelwa ka go laola tlwaetša le go hlamele batho gore ba kgone go šoma.
- Hlama mekgwa le mananeo a semmušo ao a tlogo go thuša bašomiši go bona gore ba na le dikgetho dife tša go ithuta.
- Go tshwenyega ka go gogela le go hlama mabokgoni le go dira gore mabokgoni ao a ba gona mošomong wa Mongwadiši.
- Go tswalantšha tsebišo yeo e hweditšwego nakong ya tlhahlobo ya bokgoni, yeo e utollago bokgoni bjoo bo hlaelago go lebeletšwe mešomo ya gona bjale le ya ka moso.
- Go bopa dipoledišano tše di bulegilego tša kgolo nakong tšeo bašomi le balaodi ba mošomo ba ka di fihlelelago.
- Mogato wo o tla nea balaodi ba mešomo sebaka sa gore ba hlame le go boledišana ka dilo tše di latelago.
  - Dinyakwa tša mošomo le maikarabelo.
  - Tsebišo ya thuto ya mošomo.
  - Dipolelo tše di kwagalago tša go hlohleletša thuto; le
  - Tšwelopele ya thekgo le dinyakwa tša methopo, go akaretša phihlelo e hwetšwago mošomong, tlwaetšo, thuto le go hlahlwa.
- Go tiišetša gore Mananeo a Kaonefatšo ya Thuto a a mpshafatšwa ge go fihlelelwa dilo go swana le ge tlwaetšo le kaonefatšo di fihleletšwego; le

Go bega tšwelopele ya Mananeo a Kaonefatšo ya Thuto ngwaga ka ngwaga ka go pego ya SLP ya Mongwadiši bakeng sa DMR.

DILO TŠEO RE IKEMIŠEDITŠEGO GO DI DIRA GORE GO BE LE KAONEFATŠO YA THUTO

MOGATO	NAKO YA GO O PHETHA
Go lemoga dinyakwa tša mošomo o mongwe le o mongwe	E Phethilwe
Hlama Lenaneo la Kaonefatšo ya Thuto	E Phethilwe
Go boledišana ka ditsela tša go ithuta le lenaneo la go laola thuto go bašomi ka moka	E Phethilwe
Go dira tlwaetšo ya RPL le tlhahlobo ya motho yo mongwe le yo mongwe	E Phethilwe
Go dira mekgwa ya thuto go batho bao ba ka bago le bokgoni go dirišwa mananeo a kaonefatšo ya thuto	E Phethilwe
Go hlama mananeo a ka pela go bašomi bao ba HDSA e ba bonego ba ka ba le bokgoni bja gore e ke ba balaodi	Ngwaga ka Ngwaga
Go hlola le go bega	Ngwaga ka Ngwaga

Mongwadiši o tla ngwala maina a bašomi bao go bonwego ba ka ba le bokgoni bao ba ka fiwago mešomo ya mekaonana. Mokgwa wo o tla dira gore bašomi ba tutueletšege go kaonefatša thuto ya bona e le gore ba kgone go hwetša mešomo e mengwe gomme ya ba nea dibaka tša gore nakong e tlogo ba tle ba hwetše mešomo e mekaonana ge ba tsoma mešomo e mengwe.

Batho bao ba tla tsongwa ka tsela ye:

- Tiišetšo ya boemo bja HDSA.
- Taolo ya bolaodi.

Go ikemišetša le mafolofolo a go tšea karolo lenaneong la kaonefatšo ya thuto.

2.5 LENANEO LA TLWAETŠO

E le gore re fihlele dinyakwa tša Molao 46 (b) (iii), Mongwadiši o swanetše go dira dilo tše di latelago:

- Mananeo a tlwaetšo go bašomi.
- A lemoge dikarolo tšeo di hlokago go kaonefatšwa le go dira tlwaetšo.

- A fane ka lenaneo leo le nago le ditaba ka botlalo leo le bontšhago palo ya batlwaetši le barutiši gotee le nako yeo ba tla e dirišago le gore lenaneo le tla diragatšwa bjang.
- Linki e nago le mananeo a kaonefatšo ya motho yo mongwe le yo mongwe.
- A šetše barutwana, dipakane tša kaonefatšo ya tlwaetšo, dipakane tša tekatekano ya bašomi, thuto le dipasari; le
- Lenaneo la go lebanya le matšatši a go a pheta, nako gotee le kamoo e tlogo go fihlelelwa ka gona.

Lenaneo la mafelelo la Tlwaetšo le tla akaretša tsebišo ka moka go swana le mananeo a fetilego ao a ilego a romelwa le go phethwa mo go Lenaneo la Selegae le Mošomo, kudukudu go Lenaneo la Kaonefatšo ya Mošomo go etša ge go hlalositšwe ka mo godimo.

Mongwadiši o lemoga gore Mananeo a Tlwaetšo a bohlokwa e bile a kgatha tema go bašomi le go tšwelopele ya matlafatša batho. Ge go dutše go katanelwa go fihlelela Tekatekano ya Bašomi, go swanetše go ba le Lenaneo la Tlwaetšo le le tiilego le leo le atlegago gomme seo se bohlokwa.

Mongwadiši o tla dira Lenaneo la mafelelo la Tlwaetšo pele go fela dibeke tše tshelago ka morago ga go dumelelwa ga Lenaneo la Selegae le Mošomo moo Lenaneo la Tlwaetšo le tlogo go romelwa go DMR.

Motho yo mongwe le yo mongwe yo a tlwaetšwago ke Molaodi yo a tlogo go hlahlwa ke motho yoo go ya ka gore setšo sa Khamphani se nyaka eng go motho yoo, e sego feela go tsebo le bokgoni bja setegeniki feela.

Ge Mongwadiši a lemoga bohlokwa bja Tekatekano ya Bašomi le go godiša bašomi ba gagwe, Khamphani le yona e lemoga gore diphetogo tše bjalo di ka boifiša bašomi ba bangwe. Mong mošomo ga a fo bona feela bohlokwa bja go kaonefatša tikologo ya gagwe ka Tekatekano ya Bašomi goba kaonefatšo ya bašomi ba nago le bokgoni. Gore go se be le mathata a mohuta woo, Mongwadiši o tla Mananeo a Kaonefatšo go Balaodi. Nakong ya mananeo ao, Balaodi, bao le bona ba tlogo go tlwaetša ba bangwe, ba hlalosešwa mehola ya Tekatekano ya Bašomi le Mananeo a Kaonefatšo. Se se tla nea Bahlahli sebaka sa go bolela ka dilo tše di ba boifišago gomme ba tiišetša gore bona ka bobona ba tlwaetšwa setšo se sefsa sa dikhamphani tša Afrika Borwa. Ge go fihleletšwe se, go tla ba le Mananeo a Tlwaetšo a atlegilego.

Go ya ka Molao wa Mmaene, go nyakega diperesente tše 40 tša go dirišana le HDSA go balaodi gomme diperesente tše 10 e be basadi ka gare ga balaodi. E le gore go sepedišanwe le dinyakwa tša Tekatekano ya Bašomi, dihlopha tše di šetšwago kudu ke basadi le banna ba batho ba baso bao ba nago le Grade 10 goba thuto e nngwe e phagamego.

Bahlahli ba swanetše go ba le bokgoni, ba swanelege e bile ba kwele bohloko batho gomme ba be le bokgoni bja go hlahlwa le go laya Batlwaetši. Ba swanetše go ba ba kgona go bolela gabotse gomme ba kgone go fetišetša tsebišo go ba bangwe. Ba ka ba ba etšwa mekgatlong ya go se swane ya mokgatlo, ka gobane Balaodi ka moka le bona ba na le boikarabelo bja go tlwaetša ba bangwe.

Go tsentšwe Lenaneo la Tlwaetšo leo Mongwadiši a tlogo go le diriša ge pego ya bokgoni le tlwaetšo ya RPL di phethilwe. Lenaneo la mafelelo la Tlwaetšo le tla romelwa pele go fela dikgwedi tše tshelago ka morago ga go amogelwa ga SLP ye.

LENANELO LA TLWAETŠO

LENANELO LA TLWAETŠO	THUTO E FETIŠWAGO	NAKO	HDSA	E SEGO YA HDSA	BASADI	BANNA
			YA NGWAGA 1		BONG BJA NGWAGA 1	
LENANELO LA BOLAODI	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
MOLAODI WA BARUTWANA	MOLAODI	Mengwaga e 3				
BASADI MMAENENG	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
PHIHLELO YA TLWAETŠO MMAENENG	MOLAODI WA MMAENE	Mengwaga e 3				
METHOPO YA BATHO	MOOFISIRI WA HR	Mengwaga e 3	1		1	
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISIRI WA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Mengwaga e 3				
			YA NGWAGA 2		BONG BJA NGWAGA 2	
LENANELO LA BOLAODI	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
MOLAODI WA BARUTWANA	MOLAODI	Mengwaga e 3	1			1
BASADI MMAENENG	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
PHIHLELO YA TLWAETŠO MMAENENG	MOLAODI WA MMAENE	Mengwaga e 3				
METHOPO YA BATHO	MOOFISIRI WA HR	Mengwaga e 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISIRI WA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Mengwaga e 3				
			YA NGWAGA 3		BONG BJA NGWAGA 3	
LENANELO LA BOLAODI	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3	1			1
MOLAODI WA BARUTWANA	MOLAODI	Mengwaga e 3				
BASADI MMAENENG	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				

PHIHLELO YA TLWAETŠO MMAENENG	MOLAODI WA MMAENE	Mengwaga e 3				
METHOPO YA BATHO	MOOFISIRI WA HR	Mengwaga e 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISIRI WA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Mengwaga e 3				
			YA NGWAGA 4		BONG BJA NGWAGA 4	
LENANEO LA BOLAODI	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
MOLAODI WA BARUTWANA	MOLAODI	Mengwaga e 3				
BASADI MMAENENG	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
PHIHLELO YA TLWAETŠO MMAENENG	MOLAODI WA MMAENE	Mengwaga e 3				
METHOPO YA BATHO	MOOFISIRI WA HR	Mengwaga e 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISIRI WA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Mengwaga e 3	1		1	
			YA NGWAGA 5		BONG BJA NGWAGA 5	
LENANEO LA BOLAODI	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
MOLAODI WA BARUTWANA	MOLAODI	Mengwaga e 3	1		1	
BASADI MMAENENG	MAEMO A TAOLO	Mengwaga e 3				
PHIHLELO YA TLWAETŠO MMAENENG	MOLAODI WA MMAENE	Mengwaga e 3				
METHOPO YA BATHO	MOOFISIRI WA HR	Mengwaga e 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISIRI WA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Mengwaga e 3				

MOLAO 46(C)(VII) WA THULAGANYO YA GO HWETŠA DITŠWELETŠWA

MATSENO

Mongwadiši o swara dikhamphani tša HDSA e le barekiši bao a ba ratago ka ge dikhamphani tša BEE e le tšona tšeo di ratwago kudu gore di ka hwetša dikonteraka, ge go ka ba le ba bangwe bao ba phadišanago le bona. Khamphani e lemogile maemo a bjale a go hwetša ditšweletšwa go dikhamphani tša HDSA go ya ka ditšweletšwa le ditirelo tša mmaene; seo se oketša palo ya ditšweletšwa tšeo di hwetšwago go barekiši ba HDSA ngwageng wa go feta. Khamphani e hlamilile lenaneo la gore ganyenyane ganyenyane e oketše ditšweletšwa le ditirelo go dikhamphani tša HDSA, go beilwe dipakane tša ngwaga ka ngwaga bakeng sa mengwaga e mehlano e latelago.

Ka mo tlase go na le Lenaneo la Mongwadiši la Kaonefatšo ya go Hwetša Ditšweletšwa, megato le dipakane kgahlanong le go fetola melao ya dipakane tša mmaene, ditaba ka botlalo ka go hwetša ditšweletšwa gomme e tla dirwa ka tsela e latelago;

Go Ngwaga 1

- Mongwadiši o tla katanela go oketša tšhelete yeo ba e dirišago go reka ditšweletšwa le ditirelo tša mmaene go mekgatlo e ngwadišitšwego le BEE, ka go oketša palo bao ba swanelegago go ya ka dipakane tša Molao wa Mmaene le ka go lemoga barekiši ba ba nago le BEE.
- Mongwadiši o tla ikemišetša go thoma go thekga barekiši ba mo tikologong ka go ba nea thekgo ya bolaodi le ya setegeniki, ka mohlala, ka go ba nea keletšo ya kgwebo le ya bokgoni e sa kgaotšego, yeo barekiši ba ba e hlokago gore ba šome gabotse gomme ba dire tšhelete.
- Mongwadiši o tla ikemišetša go thuša barekiši ba mo tikologong go kaonefatša boleng bja bona le tsela yeo ba šomago ka yona ka go ba tsebiša go borakonterata bao ba nago le bokgoni.
- Mongwadiši o itlama go reka go Barekiši bao ba nago le ditšweletšwa tšeo di dumeletšwego gore ke Molao wa Mmaene.
- Go Ngwaga 1; Mongwadiši o swanetše go tšweletša diperesente tše 5-10 tša ditšweletšwa tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.
- A tšweletše bonyenyane diperesente tše 40-80 tša go arolwa ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.

Go Ngwaga 2

- Mongwadiši o itlama go Fetola Mekgwa e Ratwago ya go Hwetša Ditšweletšwa le ditokumente tša Pholisi.
- Mongwadiši o tla katanela go hloma Molaodi yo a mo Ratago wa go Hwetša Ditšweletšwa gore a šetše kudu mekgatlo ya BEE.

Mongwadiši o itlama go tlwaetša batho ka moka ba hwetšago ditšweletšwa ka dinyakwa tša BEE le go fetola mekgwa ya go hwetša ditšweletšwa gore a fihlelele dipakane go etša ge go hlaloswa go Molao wa Mmaene.

- Mongwadiši o ikemišeditše go ba a feditše go tlatša setefekeile sa BEE le go hlama lenaneo la barekiši bao ba nyakegago go ya ka Molao wa Mmaene.
- Mongwadiši o ikemišeditše go hlama lenaneo le le kwagalago leo la hlalosago gabotse dinyakwa tša ditšweletšwa tšeo di sepedišanago le dipakane le merero tša Melao ya Mmaene.
- Lenaneo la Ditšweletšwa le tla bontšha matšatši a dithentara le go bontšha mekgwa ya go romela dilo goba letšatši la go romela go ya ka boemo bjo bo ratwago bja morekiši, ge feela ditšweletšwa di ka fihlelela boleng bjo bo nyakegago le tšhelete.
- Mongwadiši o ikemišeditše go tšweletša bonyenyane diperesente tše 15-20 tša ditšweletšwa tša mmaene gomme a di arole ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.
- A tšweletše bonyenyane diperesente tše 50-80 tša ditirelo tša mmaene gomme a di arole ka go ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.

In Ngwaga 3

- Mongwadiši o ikemišeditše go tsoma barekiši ba bangwe ge go ka direga gore ba ga bjale ga ba sepedišane le melao.
- Mongwadiši o tla dira diboka le go romela dipoledišano go barekiši bao ba sa sepedišanago le dipakane tša Melao ya Mmaene.
- Mongwadiši o tla ikemišetša gore dinyakwa, ditšweletšwa le ditirelo di dumelelane le bokgoni bja borakgwebo ba tikologong gore ba fihlele dipakane tšeo di beilwego ke Molao wa Mmaene.
- Mongwadiši o ikemišeditše go dirišana le mediro ya Kaonefatšo ya Barekiši ya tikologong a diriša kaonefatšo ya Barekiši/Borakgwebo, ka mohlala, ka go patela ka pela, thekgo ya taolo, go lemoga mmara le go diriša borakonteraka ba go fapafapana ka mananeo a tlwaetšo.
- Mongwadiši o itlama go fa HDSA boleng bja barekiši gotee le borakgwebo ba mo tikologong ka go latela mekgwa ye:
  1. Go Dira Kwano le borakgwebo ba mo tikologong gore ba tšweletše ditšweletšwa le ditirelo tšeo di nyakwago ke mmaene
  2. Go kgothaletša mekgatlo ya ditšweletšwa go bopa kwano goba go tsenela dikarolo tše mpsha le dikhamphani tša HDSA, mekgatlo ya basadi le baswa e nago le BEE moo go se nago khamphani ya HDSA gore e tšweletše ditšweletšwa le ditirelo.
- Go Ngwaga 3; Mongwadiši o ikemišeditše go tšweletša bonyenyane diperesente tše 20-35 tša ditšweletšwa tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene, le bonyenyane diperesente tše 60-80 tša ditirelo tša mmaene ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.

Go Ngwaga 4

- Mongwadiši o ikemišeditše go dira dithulaganyo tšeo di ka se fetogego tša go dula a kaonefatša tshepedišo le go dula a reka ditšweletšwa go borakgwebo ba mo tikologong bao ba tumilego gabotse go ya ka Molao wa Mmaene.
  - Mongwadiši o itlamile go dira kwano le borakgwebo ba tikologong ge feela mmaene wo o sa šoma. Go oketša moo, go kgothaletša borakgwebo bao ba šomago le bona gona bjale go dira kwano le dikhamphani tša HDSA (moo go se nago dithentara tša HDSA go ka fana ka ditšweletšwa le ditirelo).
  - Mongwadiši o ikemišeditše go tšweletša mekgwa e latelago go fihlelela dipakane tša Pholisi ya Ditšweletšwa le go e šomiša;
1. Go tšweletša bonyenyane diperesente tše 35-50 tša ditšweletšwa tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.
  2. Go tšweletša bonyenyane diperesente tše 70-80 tša ditirelo tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.

Go Ngwaga 5

- Mongwadiši o ikemišeditše go dumelelana le ditekanyetšo tša ditšweletšwa go ya ka Molao wa Mmaene;
1. A tšweletše bonyenyane diperesente tše 60-70 tša ditšweletšwa tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.
  2. A tšweletše bonyenyane diperesente tše 70-80 tša ditirelo tša mmaene gomme di arolwe ka go lekana magareng ga mekgatlo e nago le BEE, dikhamphani tše di laolwago ke basadi le baswa le dikhamphani tše di laolwago ke HDSA go ya ka Molao wa Mmaene.
- Mongwadiši o ikemišeditše go hlama tshepedišo ya go tiišetša gore o dula a kaonefatša tsela yeo a latelago Molao ya Mmaene, dipakane tša yona le maikemišetšo a yona, a diriša thuto le tlwaetšo ka gare ga mmaene le ka ntle tikologong, go bašomi, go di SMME tše Dinyenyane le go hlamela SMME go megato ya dithentara, go laola diprotjeke le methopo ya batho go tiišetša gore go hlangwa mešomo e lekanego le go godiša tikologo gotee le go kaonefatša setšhaba ka go dira patšete ya nyakišišo.
  - Lenaneo le le rometšwego la ditšweletšwa le tla dumelelana le mekgatlo yeo e dumeletšwego le patšete ya Ngwaga. Dithulaganyo tša ditšweletšwa di ka hlahlobja le go mpshafatšwa mo gare ga ngwaga, ge go tšwelela diprotjeke tše difsa tšeo mohlomongwe di bego di se gona mathomong.

Mongwadiši o itlama gore o tla tšwela pele a thuša dikhamphani tša HDSA le tša SMME go ba barekiši go ya ka tsela e latelago:

- Go tla dirwa lenaneo la barekiši ba HDSA gomme la dula le hlahlobja. Go tla godišwa maiteko a go lemoga ditšweletšwa le ditirelo tšeo di ka hwetšwago ke mekgatlo ye e nago le BEE/SMME;
- Barekiši ba HDSA le ba SMME ba tla thušwa ka go tlatša difomo tša dithentara, ba tsebišwa gore a ka tšea karolo bjang mogatong wa dithentara le go thušwa ka go kgoboketša dithulaganyo tša kgwebo ge go nyakega;
- Moo go kgonegago, dikonteraka tše dikgolo di tla arolwa gore e be tše dinyenyane gomme tša ba le ditefelo tše dinyenyane tša ka mehla go dira gore dikhamphani tša HDSA le tša SMME le tšona di hologe;

- Go tla dirwa kwano le barekiši ba bangwe ba BEE;
- Go ba motlwaetši wa barekiši ba BEE ba bafsa goba ba kgale;
- Go dula a kaonefatša dipholisi le mekgwa ya go fihlelela diphetho le maikemišetšo a barekiši;
- Go thuša barekiši ba BEE ka go lemoga mebaraka ya ka ntle, yeo e ka bago e sa šome ka dimaene, e le gore le yona e kgotsofatšwe le go se ithekge kudu ka Mongwadiši.
- Mongwadiši o itlama gore o tla tšwela pele a dira mananeo a ditšweletšwa ka ditlwaetšo, a dutše a gatelela go fihlelela dipakane tša Molao wa Mmaene le go kgothaletša borakgwebo ba mo tikologong le go ba fetola.

Mongwadiši o itlamile go dira lenaneo la barekiši ba ditšweletšwa leo le tlogo go tiišetša gore batho bao ba nago le dintlha tša BBBEE ba tutueletšega gore ba be karolo ya sehlopha sa HDSA le go godiša ikonomi ya dikgwebo tša HDSA.

Hle bona lemetletšo le la go bontšha sebopego sa pego ya Mongwadiši le go bontšha dipakane tša Lenaneo la Koanefatšo ya Ditšweletšwa.

LENANEO LA DITŠWELETŠA TŠA NGWAGA WO WA DITŠHELETE

MOREKIŠI	SEBOPEGO SA HDSA-Boemo bja Bee/ Boleng/	% TŠA DITŠWELETŠWA TŠA MMAENE	% TŠA DITIRELO TŠA MMAENE	o a swanelega goba ga a swanelege

2.6 LENANELO LA THUTO LE LENANELO LA DIPASARI

Sekimi sa ka gare le sa ka ntle sa dipasari tša Bloemhof Salt & Chemicals (Pty) Ltd le ikemišeditše go fa bašomi ba yona le batho ba bangwe ba setšhaba sebaka sa go oketša thuto ya bona, ka go realo batho ba kgone go ikgodiša ka go dumelelana le seo ba nyakago go se fihlelela goba go ba thuša le gore le bone ba aloge dikolong.

Ka mo fase go na le tthaloso ya kamoo Lenaneo la Dipasari le Thuto la Ngwaga 1 go ya go Ngwaga 5 le tlogo go šoma ka gona.

2.6.1 Dipasari tšeo go tlogo go fanwa ka tšona (Ka gare)

Dipasari tša ka gare di hwetšagala go bašomi bohle. Batho ba itlama gore ba tla ithuta gomme Khamphani e thekga maikemišetšo a bona. Ke gabohlokwa go bolela gore dithuto tša sekimi sa thušo ya ditšhelete se dirwa le motho o tee, mohlomongwe ka go ithuta o le gae.

THUTO	NGWAGA 1 2022		NGWAGA 2 2023		NGWAGA 3 2024		NGWAGA 4 2025		NGWAGA 5 2026		PATŠETE
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
MOLAODI WA OFISI (Diploma) Mengwaga e 2							1			1	
PALOMOKA							R 25 000.00		R25 000		R 50 000

Sekimi sa thuto ya ditšhelete tša thuto e tla dula e sepedišana le dinyakwa tša kgwebo, go ithekgile ka dinyakwa tša nakong e tlogo ka go dumelelana le HDSA go dirišwa Moalo wa Mmaene.

Megato e latelago e tla dira gore seo go bolelwago ka sona ka mo godimo se kgonege:

- Go kgothaletša bašomi ba gona bjale go godiša thuto ya bona, go hwetša dipasari tša ka gare go tla dumelelwa go bašomi bao ba swanelegago;
- Se se tla dumelelwa ge e ba seo motho a nyakago go ithuta sona se tla hola Khamphani gona bjale goba mohlomongwe nakong e tlogo;
- Go tsongwa ga barutwana go tla hlahlwa ke lenaneo le le letelago le taolo ya mošomo go ya ka seo motho a nyakago go ithuta sona;
- Tumelelo ya mafelelo ya go hwetša dipasari tša ka gare e tla newa go dirišwa balaodi ba bona le dihlogo tša mafapha gomme ba dirišana le Balaodi ba HRD le ba bangwe bao ba swanelegago tabeng ye; le
- Dithuto tše bjalo di tla dirwa go dirišwa dikolo tšeo di dirišanago le Khamphani.

HLE ELA HLOKO GORE:

Go dirišwa ga dipasari tša ka gare, go tla naganelwa boleng bja thuto ya bašomi ge go kgethwa gore ke bomang bao ba swanelegago lenaneong le. Go oketša moo, ge go se na batho/bašomi bao ba swanelegago gore ba ka holwa ke pasari ye, gona e tla bulelwa go batho ba tikologong goba mohlomongwe ge go pala ya bulelwa go bana ba bašomi ba khamphani ge go ka hwetšwa gore ga go motho wa tikologong yoo a swanelegago.

2.6.2 Dipasari tšeo di tlogo go fiwa (ka ntle)

THUTO	NGWAGA 1		NGWAGA 2		NGWAGA 3		NGWAGA 4		NGWAGA 5		PATŠETE
	2022		2023		2024		2025		2026		
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
ENGINEERING (Degree) Mengwaga e 3	1			1		1					
PALOMOKA	R25 000		R25 000		R25 000						R75 000

Sekimi se, seo se bopšwago ke Sekimi sa Pasari le Sekimi sa Tšwelopele ya go Aloga, se hlametšwe go tswalela dikgoba tša bokgoni bjo bo nyakegago go mešomo e bohlokwa go ya ka gore go hlokega bokgoni bofe bjalo ka ge go hlaloswa ka go fomo ya mešomo yeo go lego thata go e hweletša batho (Form R). Le gona, Khamphani e tla diriša ditšweletšwa tša bohlokwa go sekimi se ge go bolelwa ka ditšhelete.

Megato e latelago e tla dumelela gore dipakane tšeo go boletšwego ka tšona ka mo godimo di kgonege:

- Dipasari di tla bapatšwa ka gare gape go dirišwa mananeo a dipapatšo a tikologong ngwaga ka ngwaga;
- Go itlama go diriša diperesente tše 80 tša HDSA dipasaring tše; diperesente tše 25 ya dipasari tše e tla fiwa basadi ba batho ba baso. Dikgwadi tša bafsa tšeo di ikemišeditšego di tla swanela go fihlelela dinyakwa tša Tekatekano ya Bašomi. Karolo ye e tšewa dinyakwa tše bohlokwa tša tshapedišo ya mmaene, kudukudu go ya ka bokgoni bjoo bo hlokegago kudu intasetering ya mebaene ya Afrika Borwa;
- Sekimi sa pasari se tla bulelwa setšhaba ka karetšo gotee le bana ba bašomi ba khamphani le baleloko;
- Barutwana ba Grade 12 bao ba tlogo go kgethwa ba swanetše go ba ba na le diperesente tše 60 tša Dipalo le Science;
- Batho bao ba fihlelelwago dinyakwa tše tša thuto eupša ba sa nyake go ithuta ka mo go feletšego yunibesithing, ba tla fiwa dipasari tše dingwe tša thuto mmaeneng, go sepetšwa ga moya mmaeneng le go hlwekiša mafelo a mošomo. Go ya ka lenaneo la dipasari tša ka ntle, karolo ya

mathomo e tla ba go hlahloba dipasari ka moka tše diswa tabeng ya gore di loketše bao ba nyakago go ithuta nako e tletšego le go bona gore ba swanelegela seo ba se kgethilego. Go ya ka seo se tla bonwago tlhahlobong ye, ba ka išwa go Ngwaga wa go Utollwa goba ba fiwa thuto ya nako e tletšego; le

f) Go ithuta nako e tletšego yunibesithing gomme go na le dinako tša go fela ba itlwaetša (e le karolo ya mananeo a thuto goba nakong ya go khutša), le karolo ya go aloga. Se se hlametšwe go tlwaetša barutwana ba ba baswa gore ba be le dilo ka moka tšeo ba di hlokago gore seo ba bego ba se tseba e be se sekaone le go ba hola mošomong.

2.6.3 LENANEO LA GO ITHUTA (KA NTLE)

Lenaneo la go ithuta le nea batho bao ba tšwago ditikologong tša kgauswi phihlelo ya go ithuta e le gore ba swane le bao ba tšwago yunibesithing gomme bao ba tšwago yunibesithing ba kgone go tsoma mešomo e mekaone kudu.

THUTO	NGWAGA 1 2022		NGWAGA 2 2023		NGWAGA 3 2024		NGWAGA 4 2025		NGWAGA 5 2026		PATŠETE
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
LENANEO LA THUTO LA TAOLO YA TŠA MAPHELO LE TIKOLOGO (ka ntle)	1		1		1		1		1		R 50 000.00
PALOMOKA	R 10 000.00		R 10 000.00		R 10 000.00		R 10 000.00		R 10 000.00		R 50 000.00

Tsela ya go Diragatša Lenaneo la Thuto

Batho ka moka bao ba nyakago go ithuta ba tla fiwa tlwaetšo mošomong. Ba tla fiwa motlwaetši le molaodi yo a nago le boikarabelo. Go tla dirwa mananeo a go ngwala bao ba tlilego gomme a dula a le nakong ka go dumelelana le dinyakwa tša seo se ithutelwago.

Lega go le bjalo, tlwaetšo ya RPL e tla dirwa pele e le gore go bonwe gore go hlokega thuto ya mohuta mang go bašomi bao ba sa tšwago go hirwa le gore ba ka tsenywa kae go lenaneo leo le lego ka go SLP. Ke moka diphetogo tšeo di hlokegago di tla dirwa go SLP ye gomme tša romelwa go DMR. Lega go le bjalo, lenaneo le la go itokiša le tla fetolwa ge tlwaetšo ya RPL e dirilwe le go phethwa.

Dipasari tše pedi di tla newa ka mengwaga e mehlano. E tla ba dipasari tša diploma ya mengwaga e mebedi go thuto ya Taolo ya Kgwebo le ya degree ya megwaga e meraro ya Boentšeneare. Dipasari tše di tla newa ditho tša setšhaba le bašomi ba rena. Mananeo a mahlano a thuto a tla newa mo mengwageng e mehlano tšeo e tlogo go ba dithuto tša Taolo ya tša Maphelo le Tikologo. Barutwana ba tla ba le sebaka sa go ngwadiša go etša ge go hlalositšwe ka mo godimo ke moka ka morago lenaneo la thuto le tla dirwa le Khamphani gomme dipoelo tša mehla di tla romelwa go yunibesithi yeo ba ithutelago go yona yeo e tlogo go dira gore ba swanelege. Khamphani e tla tiišetša gore yunibesithi yeo ba ithutelago go yona e tla hwetša ditokumente tše di nyakegago le dipego gore barutwana ba kgone go phetha thuto ya bona le go swanelega go tšwa yunibesithing yeo.

2.7 LENANEO LA GO LEKALEKANA GA BAŠOMI

Morero wa Lenaneo la go Lekalekana ga Bašomi la Mongwadiši ke go:

- Kgothaletša gore go dirišwe tokelo ya semolao ya go lekalekana le go diriša temokrasi ya nnete.
- Go fokotša kgethollo mošomong.
- Go tiišetša gore go dirišwa Tekatekano ya Bašomi gore go fokotšwe ditlamorago tša kgethollo.
- Go kgothaletša kaonefatšo ya ikonomi le go šoma ga yona gabotse mošomong, gomme ya thuša kgolo ya Repabliki ya Afrika Borwa.

Mongwadiši o itlamile go latela Tekatekano ya Bašomi. Pholisi le dithulaganyo tša Tekatekano ya Bašomi di tla phethwa ka morago ga dikgwedi tše tshelalago ka morago ga go dumelelwa ga Lenaneo la Selegae le Mošomo gomme la romelwa ka go lebanya go DMR. Dithulaganyo le dipholisi tše tša Tekatekano ya Bašomi di tla hlangwa e le go fokotša kgethollo ye ge e ba di be di le gona, le ka megato ya go tiišetša gore bašomi bao ba lego maemong a godimo ba tla dira dilo ka go dumelelana le profaele ya lefelo ya Afrika Borwa. E le go dumelelana le pholisi ya tekatekano mošomong, Mongwadiši o itlamile go kgomarela dinyakwa tša MPRDA le Molao wa Tekatekano ya Bašomi. Megato ya Tekatekano ya Bašomi e tla Komiti ya Tekatekano ya Bašomi yeo e tlogo go tiišetša gore megato ka moka e latelwa gabotse le gore go be le dipoelo tše di kaonekaone go ya ka Molao wa Tekatekano ya Bašomi le Molao ya Mmaene.

Mediro ka moka ya Mongwadiši ya mengwaga e mehlano e latelago e tla dirwa le go hlahlwa ke Molao wa Tekatekano ya Bašomi. Mongwadiši o tla dira foramo ya nakong e tlogo yeo e holago bašomi maemong ka moka a mošomo le gore ba emelwe gabotse. Diboka tše di tla swarwa ka morago ga dikgwedi tše dingwe le tše dingwe tše tharo. Mongwadiši o tšea megato e nyakegago go boledišana le bašomi ba gagwe le go leka go fihlelela kwano ka go lokišwa le go dirišwa ga Lenaneo la Tekatekano ya Bašomi.

LENANEO LA GO LEKALEKANA GA BAŠOMI

BOEMO BJA MONGWADIŠI KA NGWAGA 1	MONNA				MOSADI				PALOMOKA	BA GOLOFETŠEGO	
	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA		MONNA	MOSADI
MAEMO A GODIMO KUDU A TAOLO (POTO)				1				1	2		
MAEMO A GODIMO A TAOLO (EXCO)				2				1	3		
TAOLO YA MAGARENG								2	2		
TAOLO YA TLASANA											
BOKGONI BJA BOHLOKWA	26				8				34		
PALOMOKA YA BAŠOMI BA NAKO E TELELE	26			3	8			4	41		
BAŠOMI BA NAKWANA											
PALOMOKA YA BAŠOMI	26			3	8			4	41		

BOEMO BJA MONGWADIŠI KA NGWAGA 2	MONNA				MOSADI				PALOMOKA	BA GOLOFETŠEGO	
	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA		MONNA	MOSADI
MAEMO A GODIMO KUDU A TAOLO (POTO)				1				1	2		
MAEMO A GODIMO TAOLO (EXCO)				2				1	3		
TAOLO YA MAGARENG								2	2		
TAOLO YA TLASANA											
BOKGONI BJA BOHLOKWA	26				8				34		
PALOMOKA YA BAŠOMI BA NAKO E TELELE	26			3	8			4	41		
BAŠOMI BA NAKWANA											
PALOMOKA YA BAŠOMI	26			3	8			4	41		

BOEMO BJA MONGWADIŠI KA NGWAGA 3	MONNA				MOSADI				PALOMOKA	BA GOLOFETŠEGO	
	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA		MONNA	MOSADI
MAEMO A GODIMO KUDU A TAOLO (POTO)				1				1	2		
MAEMO A GODIMO TAOLO (EXCO)				2				1	3		
TAOLO YA MAGARENG								2	2		
TAOLO YA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA BOHLOKWA	25				8				33		
PALOMOKA YA BAŠOMI BA NAKO E TELELE	26			3	8			4	41		
BAŠOMI BA NAKWANA											
PALOMOKA YA BAŠOMI	26			3	8			4	41		

BOEMO BJA MONGWADIŠI KA NGWAGA 4	MONNA				MOSADI				TOTAL	BA GOLOFETŠEGO	
	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA		MONNA	MOSADI
MAEMO A GODIMO KUDU A TAOLO (POTO)				1				1	2		
MAEMO A GODIMO TAOLO (EXCO)				2				1	3		
TAOLO YA MAGARENG	1							2	3		
TAOLO YA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA BOHLOKWA	24				8				32		
PALOMOKA YA BAŠOMI BA NAKO E TELELE	26			3	8			4	41		
BAŠOMI BA NAKWANA											
PALOMOKA YA BAŠOMI	26			3	8			4	41		

BOEMO BJA MONGWADIŠI KA NGWAGA 5	MONNA				MOSADI				TOTAL	BA GOLOFETŠEGO	
	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA	MOAFRIKA	MOKHALATE	MO-INDIA	LEKGOWA		MONNA	MOSADI
MAEMO A GODIMO KUDU A TAOLO (POTO)				1				1	2		
MAEMO A GODIMO TAOLO (EXCO)				2				1	3		
TAOLO YA MAGARENG	1							2	3		
TAOLO YA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA BOHLOKWA	24				8				32		
PALOMOKA YA BAŠOMI BA NAKO E TELELE	26			3	8			4	41		
BAŠOMI BA NAKWANA											
PALOMOKA YA BAŠOMI	26			3	8			4	41		

2.7.3 HDSA GO BA TAOLO

Bloemhof Salt & Chemicals (Pty) Ltd e ikemišeditše go beeletša go kgotho ya batho bao ba lego mokgatlong go e na le go fo tshwenyega ka go fihlelela dipakane. Re naganne ka se, ke ga bohlokwa gore go lokišwe diphošo tšeo di bakilwego ke go hloka toka ga kgale e le gore Afrika Borwa e kgone go fetoga ge go kaonefatšwa bašomi ba HDSA.

Boemo bja EE		Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026
Maemo a Godimo Kudu a Taolo (Poto)	Pakane	50%	50%	50%	50%	50%
	Leano	Profaele ya Khamphani e nakong				
Maemo a Godimo a Taolo	Pakane	33%	33%	33%	33%	33%
	Leano	Palo ya bašomi bo thibela kgolo				
Taolo ya Magareng	Pakane	100%	100%	100%	100%	100%
	Leano	Profaele ya Khamphani e nakong				
Taolo ya Tlasana	Pakane	0%	0%	100%	100%	100%
	Leano	Ka mananeo a kaonefatšo ya bokgoni				
Core Skills	Pakane	100%	100%	100%	100%	100%
	Leano	Profaele ya Khamphani e nakong				

Ge SLP e se na go dumelelwa, Mongwadiši a ka kgetha bašomi ba bangwe ge e ba mmaene o dira letseno le lebotse gomme e ka fetola Lemetletšo “1” gomme wa romela DMR ye. Mongwadiši o tla etiša pele go latela ga yona Molao wa Mmaene. Lenaneo le la mathomo le sepela le polane ya kamoo Mongwadiši a fihleletšego diperesente tše lesome (10%) tša go šoma le basadi mmaeneng le diperesente tše masomenne (40%) tša go tšwa karolo go taolo ya HDSA.

Mongwadiši o ikemišeditše go etiša pele go latela Molao wa Mmaene.

KAROLO 3: MANANEO A GO KAONEFATŠA IKONOMI YA TIKOLOGONG

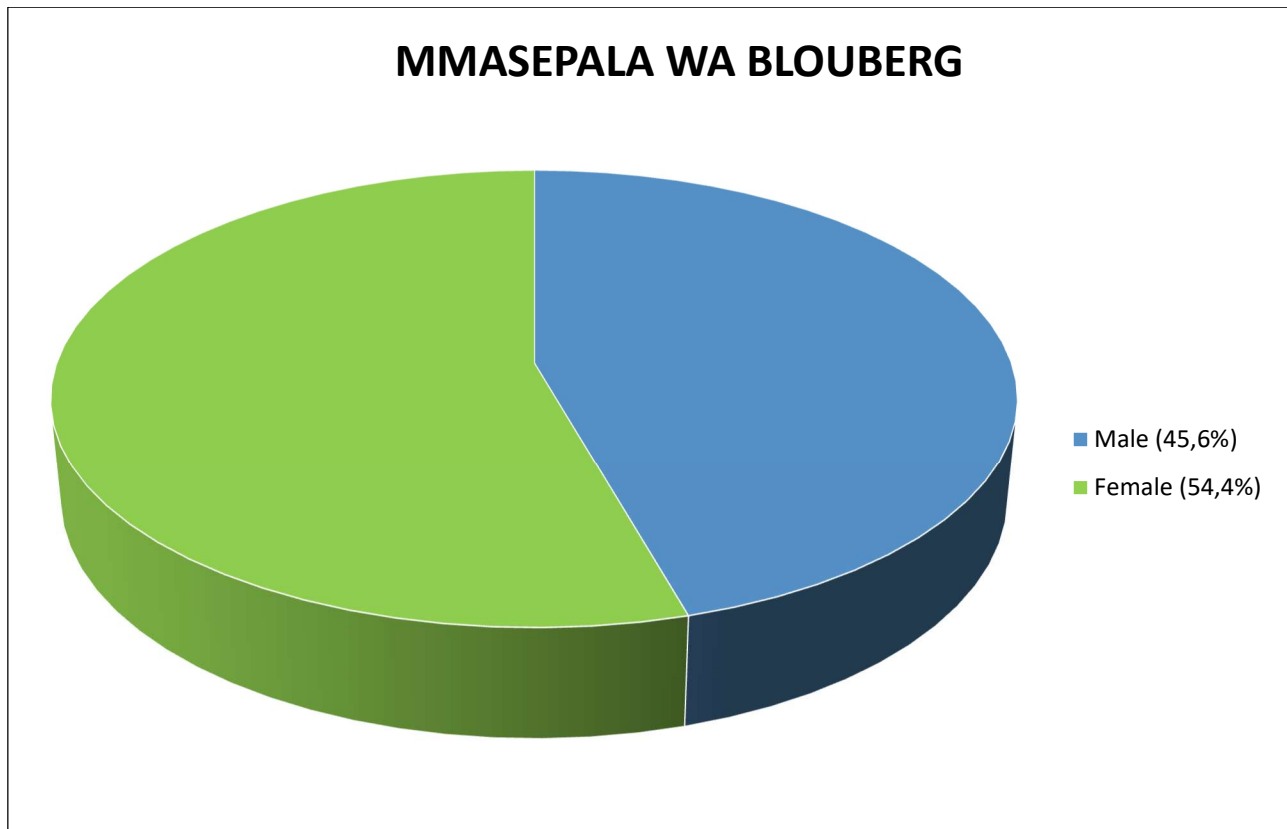
Morero wo mogolo wa Mananeo a go Kaonefatša Ikonomi ya Tikologong (LED) ke go tiišetša go fokotša bodiidi le go godiša tikologo yeo mmaene o berekelago go yona le ditikologo tšeo bašomi ba bantši ba tšwago gona. Mananeo a LED a akaretša diprotjeke tše di swanelago tšeo mmaene o tlogo go di rulaganya, wa di dira le go di thekga ka ditšhelete goba ka tsela e nngwe.

Mešomo ya mmaene ya go dumelelana le Mananeo a LED, e tiišetša gore e dirišana le Dipolane tša Kaonefatšo ya Kgethollo (IDP) ya ditikologo tša mmasepala tšeo mmaene o šomelago go tšona gotee le mmušo ge go dirišwa IDP ditikologong tšeo go šomelwago go tšona le mafelo ao bašomi ba bantši ba tšwago gona.

Gore se se kgonege, mešomo ya mmaene, ka go dirišana le ditikologo le balaodi ba ba swanetšego, le go tšwa karolo go diforamo/diboepo tše di lego gona le tšeo di hlangwago, e fana ka Mananeo a LED ka go dumelelana le IDP ya Mmasepala wa Blouberg woo go šomelwago go wona. Se se akaretša dilo tše di latelago, go ithekgile ka tsebišo yeo e tšwago go Dipalopalo tša Afrika Borwa:

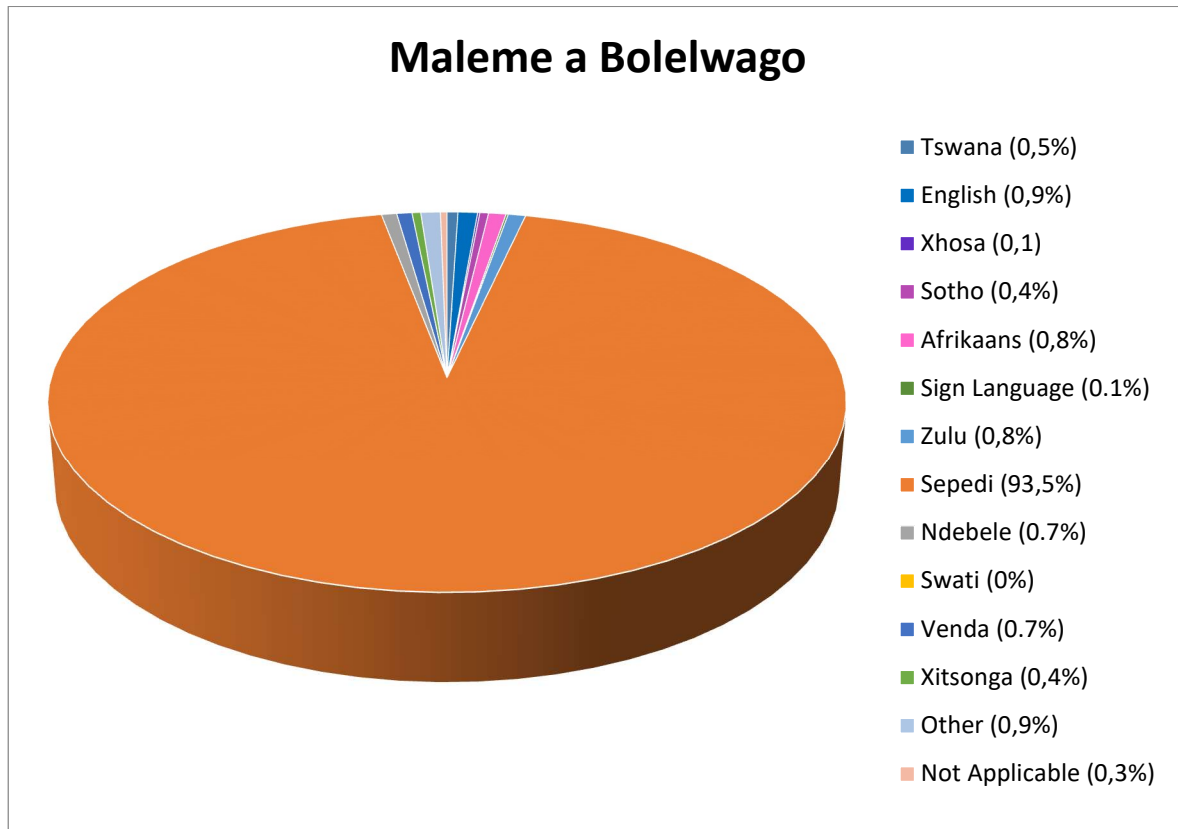
3.1 TSEBIŠO YA NAKONG E FETILEGO YA SELEGAE LE IKONOMI

3.1.1 Profaele ya Bong

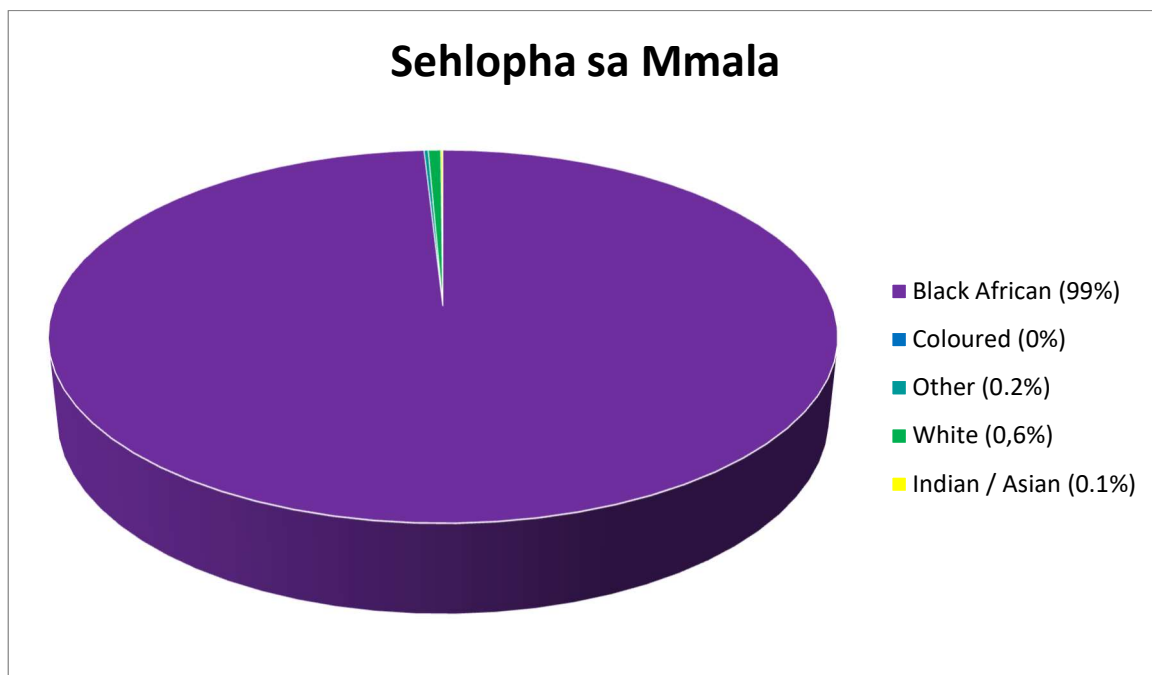

3.1.2 Profaele ya Dipalopalo tša Badudi

3.1.2.1 Maleme a Bolelwago

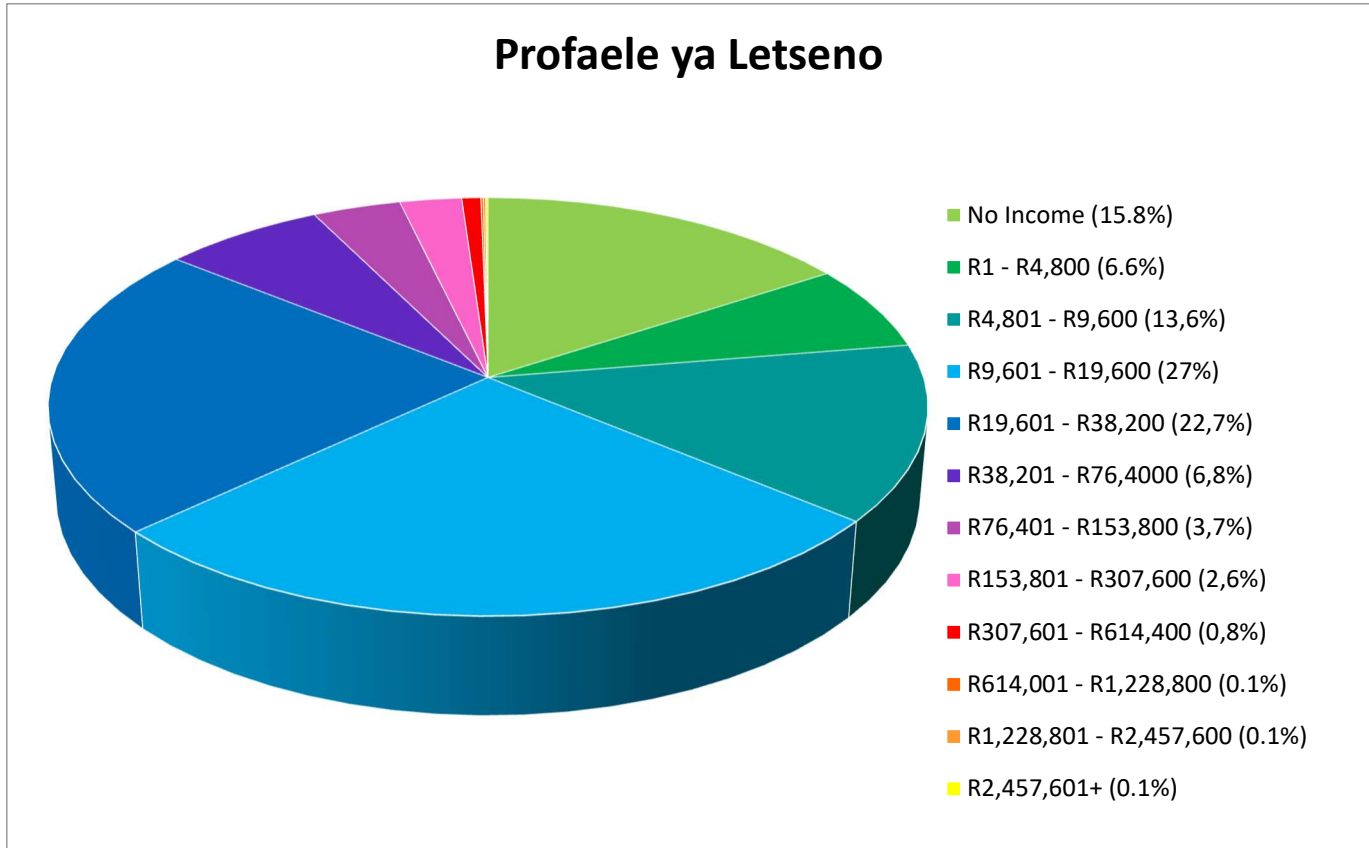

3.1.2.2 Sehlopha sa Mmala

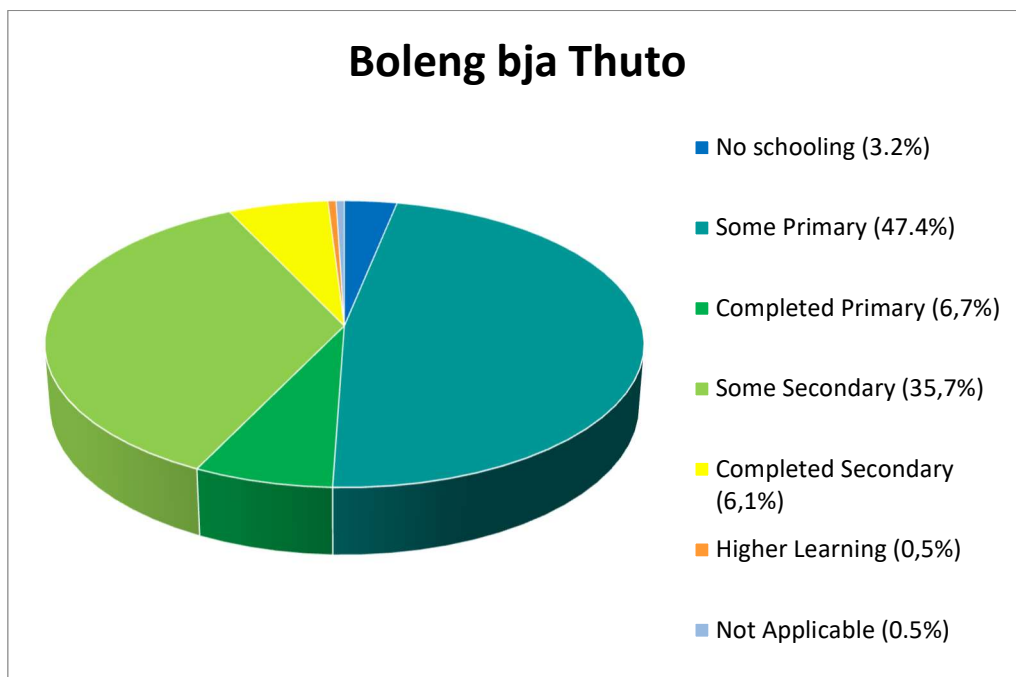

3.1.3 Profaele ya Ikonomi

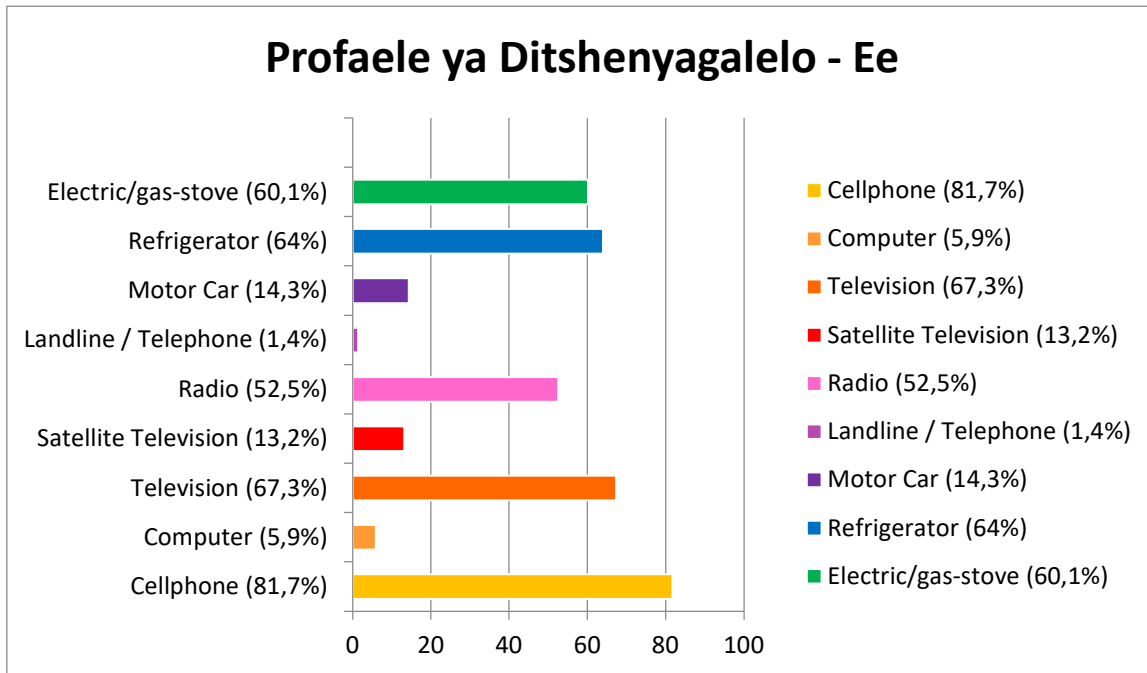
Go butšwe torotswana e nyenyane ya bobedi kua Senwabarwana e le go thuša go kaonefatša mmasepala. Mola ka lehlakoreng le lengwe tshipi goba go dithuthupi tša mmaene, go thuthupa ga gase ya methane gotee le diprotjeke tša ka fase ga mmaene tša Venetia ke tše dingwe tša diprotjeke tšeo di dirilwego go godiša ikonomi le go fokotša go hlokega ga mešomo mmasepaleng wa Blouberg.

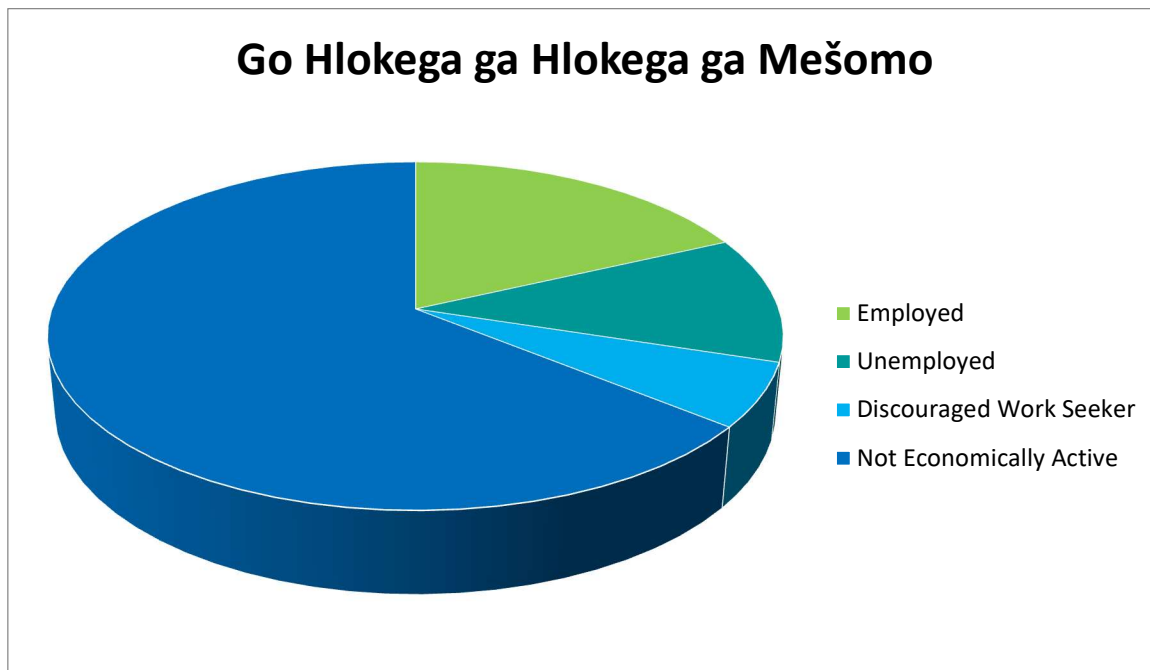
3.1.4 Boleng bja thuto

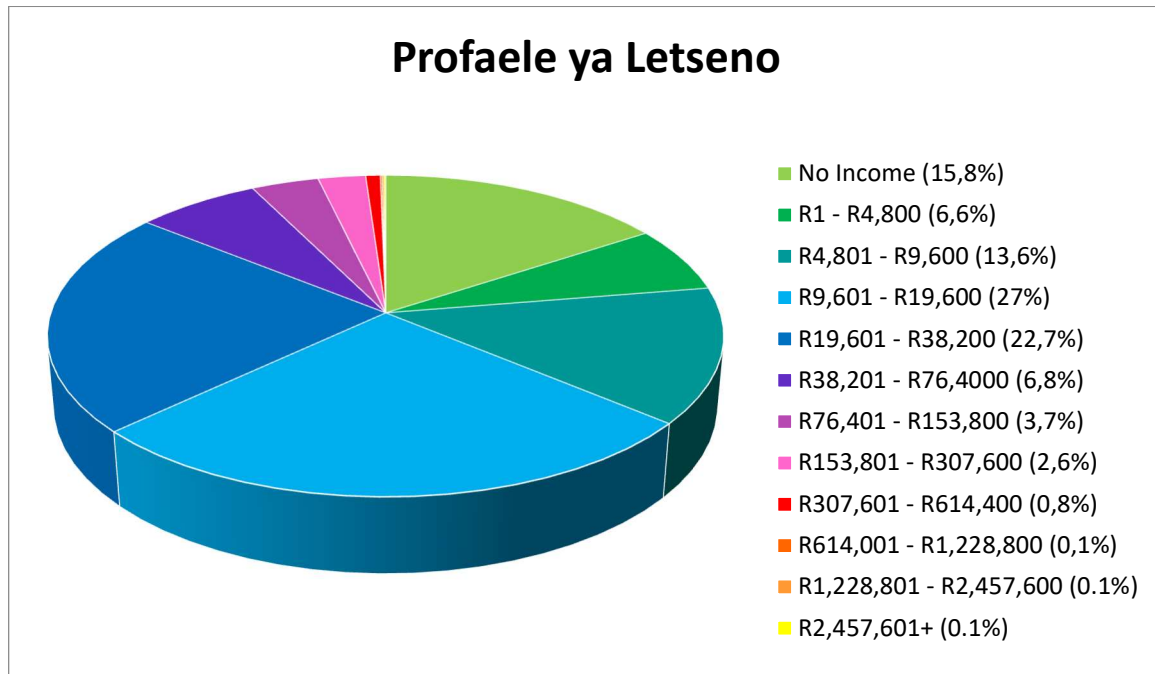
3.1.5 Profaele ya Ditshenyagalelo

3.1.6 Profaele ya go Hlokega ga Mešomo

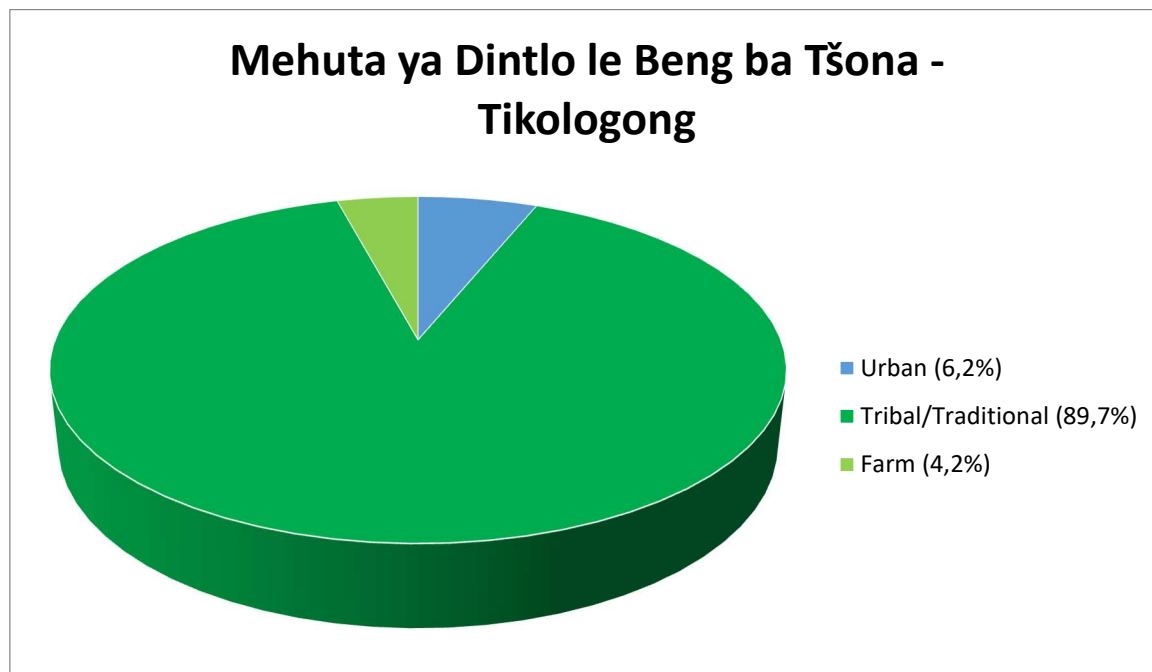

3.1.7 Profaele ya Letseno

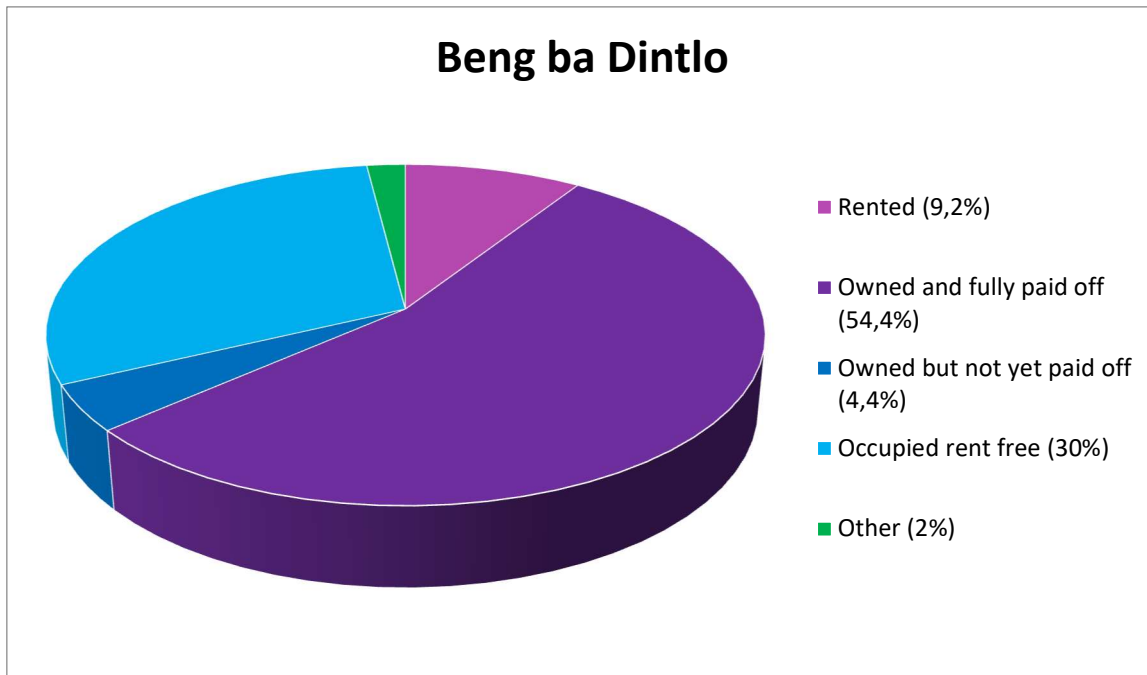
3.1.8 Dintlo

3.1.8.1 Mehuta ya Dintlo le Beng ba Tšona

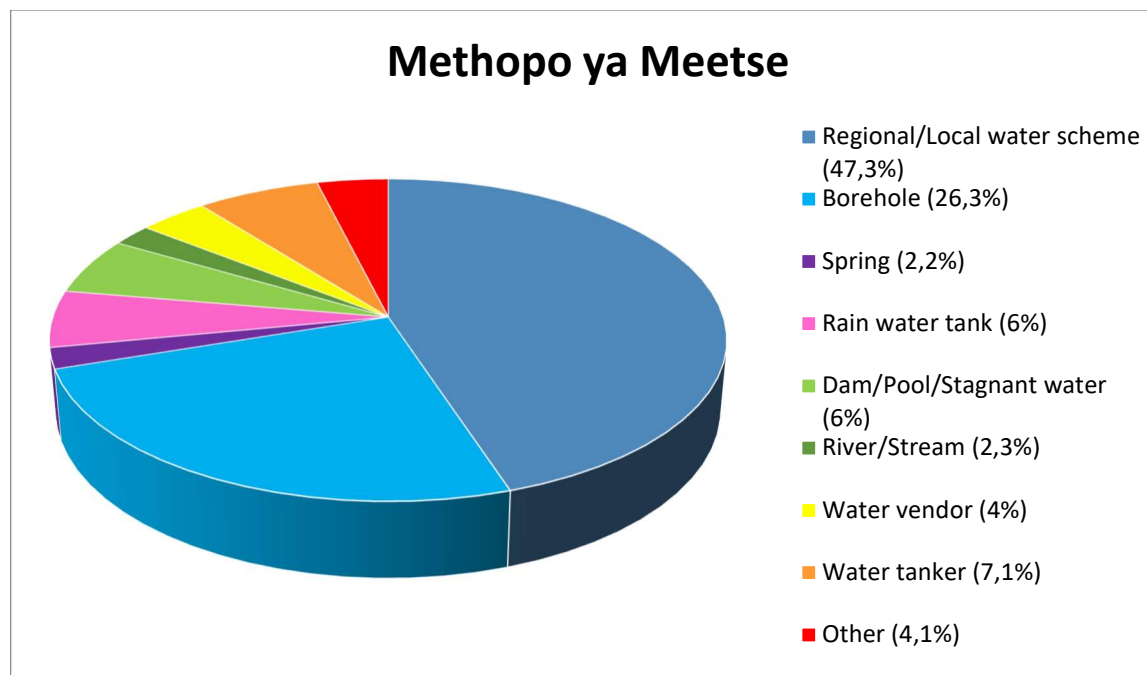

3.1.8.2 Beng ba Dintlo

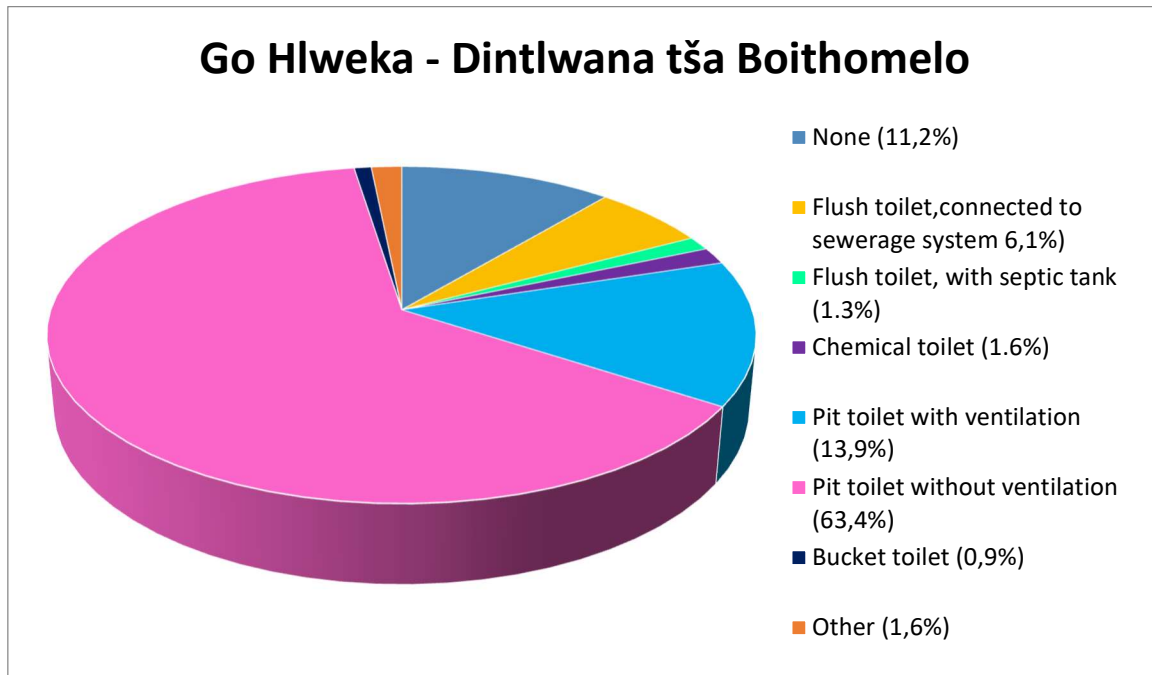

3.1.9 Meetse, Kelelatšhila le Mohlagase

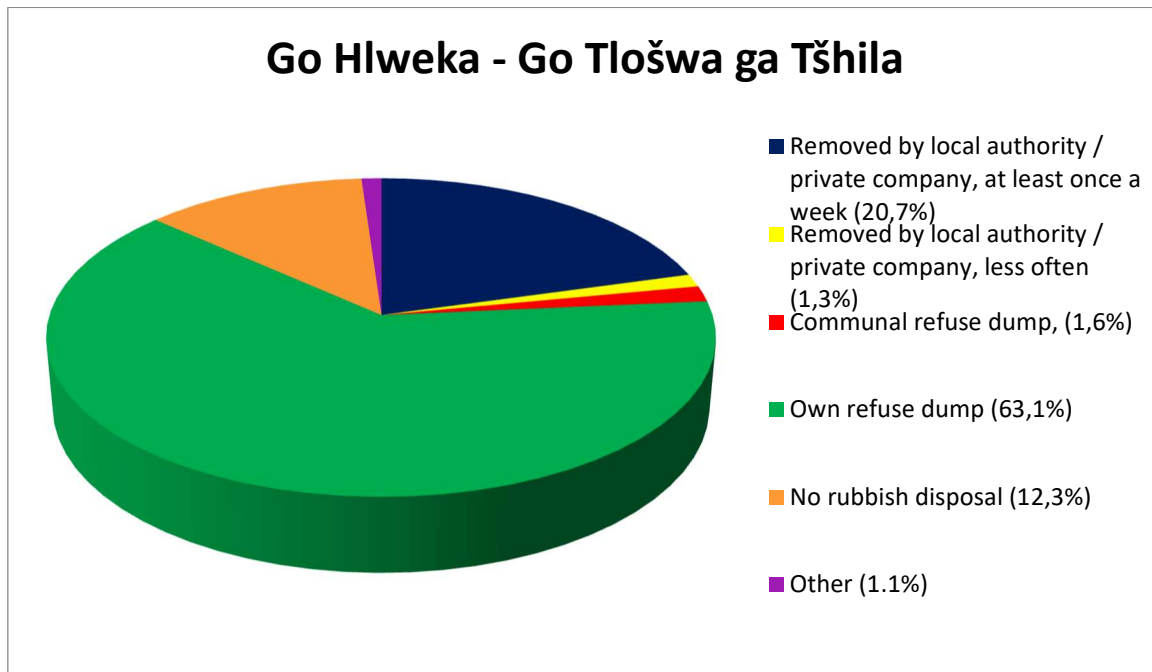
3.1.9.1 Meetse

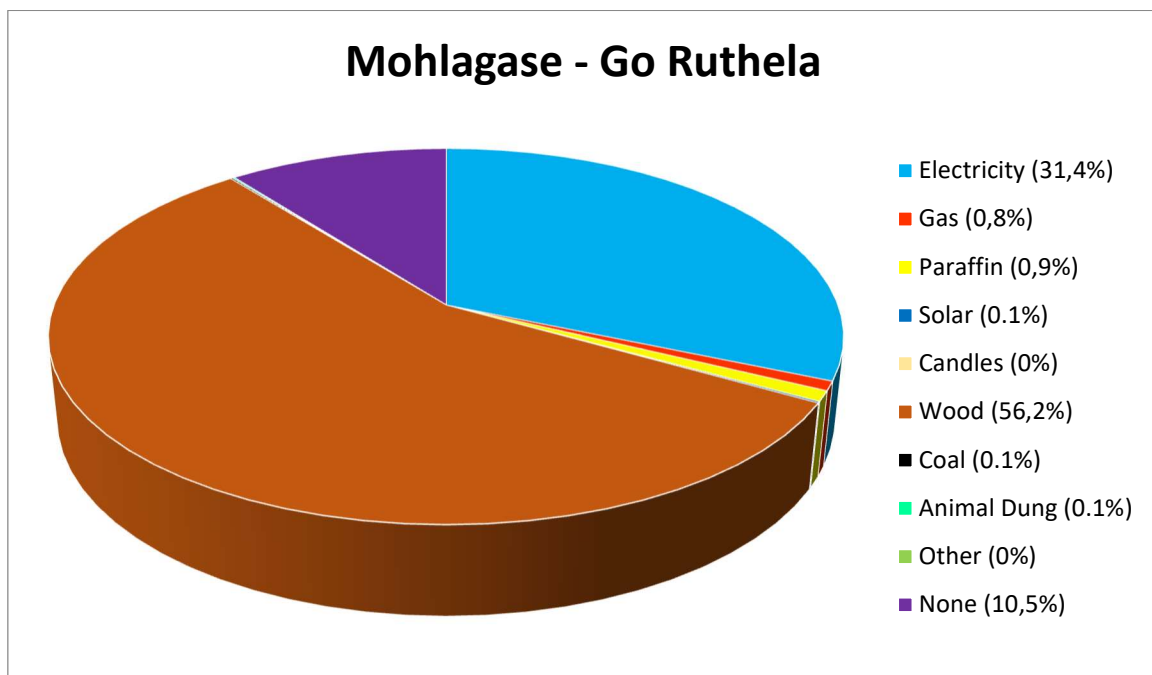
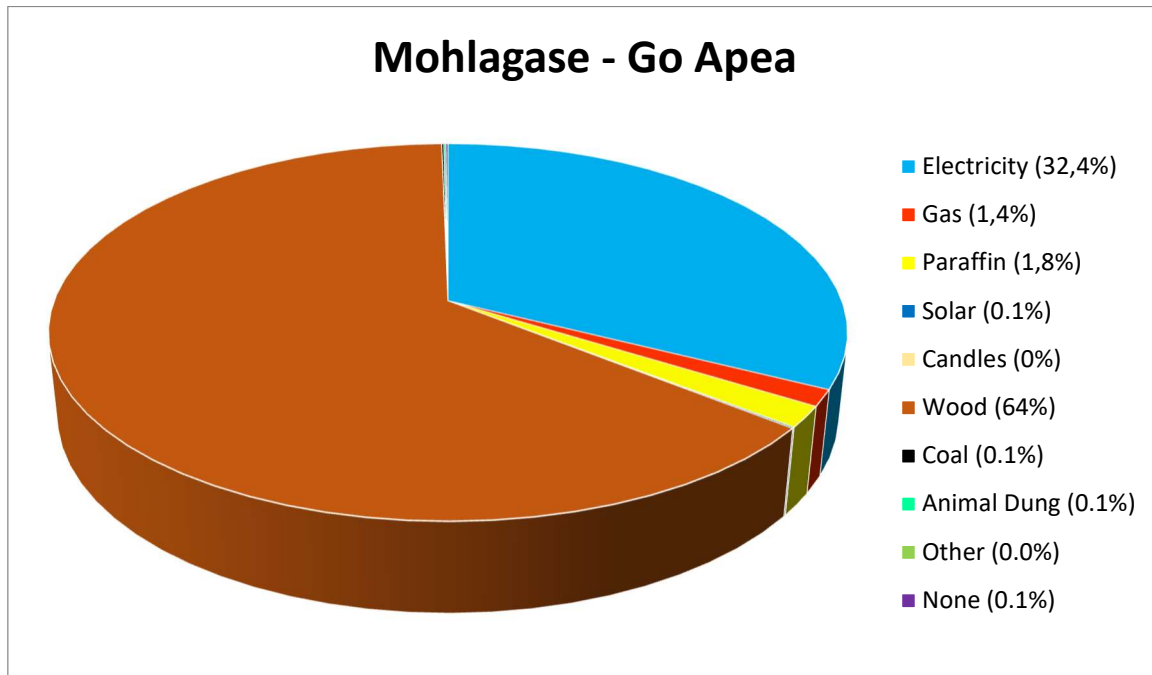
3.1.9.2 Dintlwana tša boithomelo

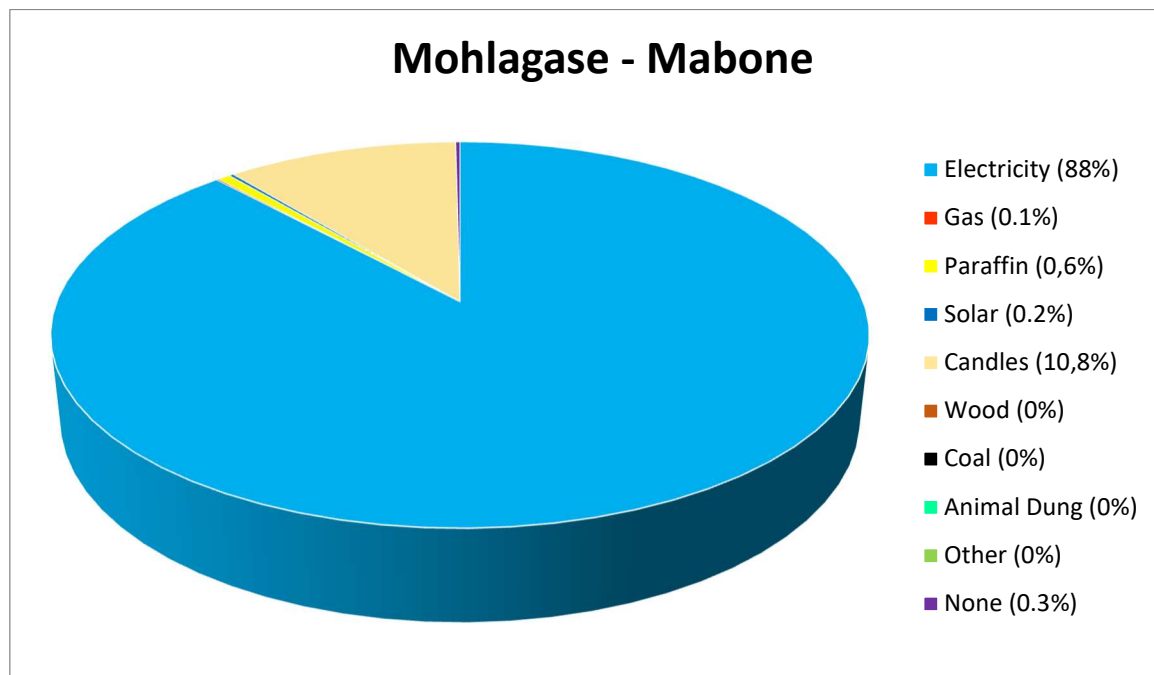

3.1.9.3 Go tlošwa ga tšhila

3.1.9.4 Mohlagase

3.2 MEDIRO E MEGOLO YA GO THEKGA IKONOMI

3.2,1 BOLELA KA MEDIRO E MEGOLO YA MMAENE YA GO THEKGA IKONOMI YA TIKOLOGONG

Blouberg e tumile ka go ba le mafelo a makaone a go ba le maswika a mabotse mo Afrika Borwa. E tumile ka go ba le lebopo le legolo la tlhago la maswika ao batho ba ratago go a namela, a botelele bja go fihla go 350m. Ke lefelo la ratwa kudu ke dipula tše dikgolo le dithaba tše ditelele. E reetšwe Blouberg (thaba e talalegodimo), thaba e lego ka bodikela go yela ka mafelelong a Thaba ya Soutpansberg, ka leboa-bodikela bja toropo ya Vivo.

Blouberg ke lefelo la go fiša la go ba le dipula ngwaga o mongwe le o mongwe tša magareng ga 380 le 550mm. Dipula tše dintši di ba gona dikgweding tša selemo. Meetse a mantši a moyafala kudu nakong ya dipula. Gantši go fela go e ba le komelelo tikologong ye, e lego seo se kgomago ikonomi ya tikologo kudu. Noka yeo e dulago e na le meetse ke Noka ya Mogalakwena, yeo e tšhelelago Noka ya Glen Alpine, e lego noka e nnoši e holago batho ba bantši ka meetse tikologong ye

MEDIRO	DIPERESENTE TŠA MEŠOMO
Mmane	Mo e ka bago 10%
Mabenkele a go Reka a Rekiša	Mo e ka bago 10%
Ditirelo tša Ditšhelete le Kgwebo	Mo e ka bago 10%
Tša Temo	Mo e ka bago 70%

3.2.2 FANA KA MAINA A DIMAENE TŠE DINGWE TŠEO DI ŠOMAGO TIKOLONG YEO LE ŠOMAGO GO YONA

MMAENE WA VENETIA	DITAEMANE KUA KIMBERLITE
MMAENE WA DMI	DITAEMANE KUA KIMBERLITE
MMAENE WA HACCRA	TŠHIPI; VANADIUM & TITANIUM

SEHLOPHA SA TŠHIPI YA PHOLATINAMO	PHOLATINAMO
-----------------------------------	-------------

3.3 DILO TŠEO DI KGOMAGO MMAENE GAMPE

GO HUDUGA GA BATHO	AOWA		
GO EPOLLWA GA MABITLA	AOWA		
GO TSENA LE GO TŠWA GA BATHO MOTSENG	AOWA		
THUTO	EE – BAŠOMI BA MMAENE BA SWANETŠE GO KAONEFATŠA THUTO YA BONA MAFELONG A		
BODIIDI	YES – DIKGWEBO TŠE DINTŠI DI HLOKA BA BEELETŠI MO MMASEPALENG		

3.4 Bolela ka dilo tšeo di hlokwago tikologong go ya ka tatelano ya tšona

Kakaretšo	Tša go Lebanya	Mohuta wa senyakwa	Mmasepala
Go hlangwa ga mešomo	Go hlama mešomo	Mešomo	Blouberg
Go Fokotša Bodiidi	Go hlama mešomo	Mešomo	Blouberg
Kaonefatšo ya SMME	Tlwaetšo le ditšhelete	Ikonomi	Blouberg
Go Rekiša mo go Tlwaelegilego	Tlwaetšo le ditšhelete	Ikonomi	Blouberg

3.5 FOMATE YA LENANELO LA PROTJEKE

LENANELO LA KAONEFATŠO YA IKONOMI TIKOLOGONG

LEINA LA PROTJEKE: Go hlongwa ga mabone a disolara diterateng le go agwa ga mafelo a go rekiša

MOHUTA WA PROTJEKE: Protjeke ya kaonefatšo

DITABA KA BOTLALO

Ka morago ga gore Mongwadiši a boledišane le Mmasepala wa Selegae wa Blouberg, o tla thoma go hloma mabone a disola le go aga mafelo a go rekiša. Mmasepala wa Selegae wa Blouberg o tla dula o ikarabela ka go laola protjeke ye.

Lefelo la protjeke

Mmasepala wa Selete sa Capricorn

Mmasepala wa Selegae wa Blouberg

LEINA LA MOTSE
Vivo

PROTJEKE E THOMA KA:
2022

PROTJEKE E FELA KA:
2026

MAFELELO

Go agwa ga mafelo a go rekiša

Mabone a disolara a mo diterateng

MAFELO A MAGOLO AO GO TLAGO GO ŠOMELWA GO WONA

SELO SE SEGOLO SEO SE TLAGO GO DIRWA

Go hlama mešomo Go hlangwa ga tirišano tikologong, morero wa (SMME)

MEKGATLO E IKARABELELAGO

Mongwadiši, Mmasepala wa Selegae wa Blouberg

TATELANO YA DITIRAGALO TŠA KOTARA LE TŠA NGWAGA

TATELANO YA DITIRAGALO TŠA KOTARA LE TŠA NGWAGA

TATELANO YA DITIRAGALO TŠA KOTARA LE TŠA NGWAGA

PATJETE

R 200 000

TLHALOSO YA MEŠOMO

PALO YA MEŠOMO YEO E TLAGO GO HLONGWA

BANNA BA BAGOLO

BASADI BA BAGOLO

BAFSA BA BANNA

BAFSA BA BASADI

PALOMOKA

TŠA NAKWANA	17	4	2	6	5	17
TŠA NAKO E TELELE						
LETŠATŠI LA GO PHETHA LE GO TSWALELA . LEANO YA GO FETŠA LE GO PHETHA STRATEGY Ka morago ga go fetša, protjeke e tla fetišetšwa go batho ba ba swanelegago bao ba swerego Protjeke go tšwa mafelong ao bašomi ba tšwago gona Mmasepaleng wa Blouberg						

Le ke leaneo la Tekanyetšo ya mediro ya Kotara le go e Romela

Ditekanyetšo tša Kotara tša go Phetha Mešomo le seo se tlogo go dirwa

MEDIRO	Ditekanyetšo tša Kotara tša go Phetha Mešomo	NAKO					
		Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Patšete
Thuto le Nyakišišo ya Protjeke	Kotara ya bo-3	√					
Tlhahlobo	Kotara ya bo-1		√				
Go tswalantšha ditefelo	Kotara ya bo-1		√				
Go hwetša ditholosi	Kotara ya bo-2		√				
Go thoma go protjeke	Go tloga go Kotara ya bo-3, Ngwaga 2 gore e phethwe		√	√	√		
Go Lokiša le go Hlola	Ngwaga 1-5				√	√	

Lenaneo la go phetha mošomo le tla tšwelela ka morago ga go fetša protjeke : protjeke e tla fetšetšwa go Mmasepala wa Selega wa Blouberg ge e se na go fetšwa.						
Patšete	R40 000	R40 000	R40 000	R40 000	R40 000	R200 000
SEO SE TLAGO GO DIRWA: go agwa ga mafelo a go rekiša le go hloma mabone a disola a diterateng						

Kaonefatšo ya Ikonomi

E bonagala e tlo kaonefatšwa kudu. E tla feleletša ka gore ikonomi e gole ka tsela e makatšago ka nakwana e nnyane gomme ya dula e le bjalo ka nako e telele.

Go Tia ga Protjeke

E tiile kudu. Go hlokega mafelo a mantši a go rekišetša e bile seo ke seo protjeke e tlogo go se šetša kudu.

Maikemišetšo a Protjeke

- Go hlama mešomo,
- Go fokotša bodiidi le
- Go kaonefatša ikonomi.

3.5.1 BOGOLO LE DITLAMORAGO TŠA PROTEKE

Protjeke e tla dirwa go tšwa go IDP ya Mmasepala go tiišetša gore go kaonefatšwa kudu Ikonomi le Selegae.

Mongwadiši o tla tiišetša gape gore diprotjeke tše di dirwago di a tia.

3.8 MEGATO YA GO KAONEFATŠA DINTLO LE BOPHELO BJA BATHO

3.8.1 MAEMO AO BAŠOMI GONA BJALE BA DULAGO GO ONA

Dihostele		
Magae a gabo bona		
Go hiriša		
Tše dingwe (Hlalosa)		
Dintlo tša bašomi	X	100%

SLP ya Mongwadiši e tla tsohana le tsela ya go kaonefatšwa maemo a tša maphelo le madulo a bašomi ka go šetša kudu dilo tše di latelago:

a.) Tlhokomedišo ya tša maphelo

Mongwadiši o itlamile gore o tla tšea karolo mananeong a Mmušo a COVID-19

b.) Madulo

Bašomi ba newa madulo ge e ba go hlokega gore ba dule lefelong la mošomo dinakong tša ge khampani e šoma. Ba na le magae a bona gomme ba kgona go ya gae ka mokgwa woo ba ratago go bona ditho tša lapa, ka ge ba sa gapeletšege go dula lefelong la mošomo mafelobekeng goba ge ba tšere matšatši a go khutša. Bašomi ka moka ba dula lefelong le la mošomo moo go agetšwego bašomi.

Mongwadiši o ikemišeditše go kaonefatšwa maphelo a bašomi go ka ya Molao wa Mmaene ka go:

- Go hlahloba maemo ao bašomi ba dulago go ona gona bjale
- Go kgothaletša bašomi go dula mafelong a makaone ao a lego gona
- Go rulaganya go ngwadišwa ga dintlo legatong la bašomi
- Go thuša bašomi go boledišana le mmasepala go hwetša mafelo a bodulo
- Mongwadiši o tla dirišana le ba Mananeo a go Thuša Batho ka Ditšhelete ("FLISP") e le gore a fe bašomi bao ba sa swanelegego go hwetša thušo ya ditšhelete tša go reka dintlo le goba thušo ya Mmušo ya go hwetša dintlo mahala ka tlase ga Lenaneo la Dintlo tša RDP sebaka sa gore ba ngwadi;e go hwetša dintlo ka FLISP.

3.8.2 Mmmano a Mmasepala a go swaragana le bothata bja dintlo

Lenaneo la Mmasepala le gona eupša ga le sepedišanane le mešomo ya mmaene

3.8.3 Dinyakwa tše di ratwago tša dintlo le maemo a bophelo

Lenaneo la Mmasepala le gona eupša ga le sepedišane le mešomo ya mmaene

3.8.4 Lenaneno la dintlo le maemo a bophelo la mengwaga e mehlano

Mohuta wa madulo	Ngwaga 1 Sa mathomo	Ngwaga 2 25%	Ngwaga 3 50%	Ngwaga 4 75%	Ngwaga 5 100%
Go ba le ntlo					
Go dula le ba lapa					
Go itsomela rumu					
Mafelo a bodulo a bašomi	100%	100%	100%	100%	100%

KAROLO 4: MEGATO YA GO LAOLA GO FOKOTŠWA GA BAŠOMI GOBA GO ROLA MODIRO

Molao wa motheo o mogolo o laolago Lenaneo la Kaonefatšo ya Methopo ya Batho (go hlhla Tlwaetšo ya e Tlwaelegilego ya Bokgoni, ABET, Mananeo a thuto, bjalo bjalo) le Mananeo a Kaonefatšo ya Ikonomi ya Tikologong (go tsebiša tirišano ya kaonefatšo ya sa ruri, dipholisi tša dintlo, bjalo bjalo) ke go hlama mešomo ka gare ga SLP ya Mongwadiši. Lega go le bjalo, mešomong ya mmaene, e ka ba e hlangwago ke rena goba yeo re sa e letelago, ka moka di feleletša ka go hlaela ga mešomo. Ka baka leo, karolo ya bohlokwa ya SLP ke go hlama mekgwa le ditsela tša go thibela go lahlegelwa ga mešomo goba moo di ka se phemegego go dirwe maano a go kaonefatša ikonomi le selegae tše di fokotšago mošomo wa mmaene le/goba go kaonefatša bašomi, tikologo le ikonomi.

Morero o mogolo wa leano le la go thekga maene o sepedišana le melao ya Lenaneo la Selegae la Lefapha la Mošomo gotee le Molao gomme di akaretša:

- Go thibela go lahlegelwa ga mešomo go etša ge go hlahoswa ka mo tlase.
- Moo go lahlegelwa ga mešomo go ka se thibelwego, go fokotša bogolo bja tahlegelo moo go bakwago ke go bopa lefsa goba go fokotšwa ga batho mešomong.
- Go laola, go fihla moo go ka kgonegago, go tsena go mekgwa e mengwe ya go bula dikgoba tša mešomo ka gare ga khamphani.
- Go fihla moo go ka kgonegago, re diriše tlwaetšo ya kgwebo le tlwaetšo ya mešomo e sa sepedišanego le mmaene go laola go tsena go mananeo a swanetšego a tlwaetšo go thuša bašomi bao ba kgomilwego ke se go ikhola ka ikonomi e lego gona ka gare goba ka ntle ga intaseteri ya khamphani.
- Go phema, go fokotša goba go thibela selo le ge e le sefe seo se ka kgomago tikologo goba ikonomi go bašomi, tikologo, ikonomi ya tikologong le ya selete le moo bašomi ba tšwago gona, ge go ka hlokega gore ba bangwe ba felelwe ke mešomo, go dirišwa mananeo a kaonefatšo ya ikonomi go etša ge go hlahoswa ka go Lenaneo.

- Go tiišetša gore megato e hlokegago gore taolo ya mešomo e be maemong a mabotse le go direga ka nako pele ga go tswalelwa ga mmaene; le
- Go boledišana gabotse le go dirišana gotee le go hlalosa le kaonefatša mekgwa le mananeo re dirišana le bathekgi, go dirišwa sebopego sa Foramo ya Nakong e Tlago, ge feela mmaene o sa šoma go dilo tšeo di bolelwaog ka mo godimo.

4.1 GO HLANGWA GA FORAMO YA NAKONG E TLAGO

Go ya ka molao wa Kgaolo V karolo 80 karolwana 1 ya Molao wa Ditswalano tša Mošomo No. 66 wa 1995 bjalo ka ge o fetotšwe, ga go hlokagale gore mongmošomo a hlame Foramo ya Lefelo la Mošomo ge e ba bašomi ba ka tlase ga ba 100 ga ba sa na mošomo. Ka gona, ga go sa hlokagale gore go naganelwe go dira Foramo ya Nakong e Tlago.

Letšatši la go hlama	N/A
Palo ya diboka tšeo di rulagantšwego ka ngwaga	Ge go hlokega

Go sa šetšwe gore ga go hlokagale gore go dirwe Foramo ya Nakong e Tlago, go tla hlangwa mokgwa wo o bulegilego wa poledišano woo go wona bašomi ba ka kgonago go boledišana le ba taolo ka dilo tšeo di ba tshwenyago. Tirišano ye e tla akaretša dilo tše di latelago, eupša e sego tšona feela:

- Go utollwa ga tsebišo ka moka e bohlokwa go dumelela dihlopha tše go boledišana gabotse le go ahlaahla dilo le go dira diphetho.
- Go lemoga le go hlahloba mathata le ditlhohlo tšeo di bago gona mošomong, kudukudu tšeo di ka feleletšago ka go fokotšwa mošomong le/goba go tswalelwa ka khamphani.
- Go hlama mananeo le dithulaganyo tša go swaragana le mathata le ditlhohlo.
- Go hlama mananeo le dithulaganyo tša go thibela go lahlegelwa ga mešomo, ge e ba go kgonega.
- Go hlama mananeo le dithulaganyo tša go fokotša go lahlegelwa ga mešomo le go fokotša ditlamorago tše dikgolo tša go fokotšwa mešomong le go tswalelwa ga mošomo moo go ka kgomago bašomi, tikologo le ikonomi.
- Go hlangwa ga megato le mananeo a mešomo ao go dumelelanwego ka wona.
- Go hlahloba mananeo a bokgoni bjo bo tlwaelegilego le mananeo a kaonefatšo ikonomi ya tikologong.
- Mekgwa ya poledišano go tiišetša gore bašomi ka moka le bathekgi ba bangwe ba dula ba tsebišwa ka diphetho, megato le mananeo a mešomo, bjalo bjalo le

- Go hlahlobja ga dipego, go dirišwa Dipego tša Ngwaga le Ngwaga tša SLP ya Mongwadiši, go atlega le megato ya go mananeo ka moka a go fokotšwa ga mešomo le go rola batho mediro le seo se dirilwego nakong ya go fokotšwa ga batho, nakong ya go utollwa goba pele go ka utollwa.

4.2 MEKGWA YA GO BOLOKA MEŠOMO. FANA KA DITSELA TŠE DINGWE LE MEGATO YA GO HLAMA MEKGWA YA GO ŠIRELETŠA MEŠOMO MOO GO KA SE THIBELWEGO GO LAHLEGELWA GA MEŠOMO

Mekgwa ya go boloka mešomo le go phema go lahlegelwa ke mešomo le go fokotša bašomi

E le go dumelelana le Karolo 52 (1) ya Molao, Mongwadiši o tla lemoga gore o swanetše go fokotša mešomo ya mmaene go lebeletšwe boleng bja profiti bakeng sa mešomo ya bohlokwa yeo e lego ka tlase ga diperesente tše tshelago go e tlwaelegilego mo dikgweding tše lesomepedi (12) goba go fokotšwa ga diperesente tše lesome (10%) goba go feta moo tša bašomi. Maemong a bjalo, go tla dirišwa Karolo 189 ya Molao wa Bašomi. Poto ya Kaonefatšo ya Dimenerale le Mmaene e tla tsebišwa.

Ge e ba mmaene o ka swanelwa ke go thoma go fokotša goba go tswalelwa:

O tla leka go naganela gore go fokotšwa moo goba go tswalelwa go dirwe ka mekgwa ya poledišano yeo e tšeago nako e telele le go ahlaahla le mokgatlo dibokeng tša wona.

a) Go Boledišana le go Rulaganya le Bašomi

Go tla naganelwa gore go fokotša goba go tswalelwa le ge e le gofe moo go nyakegago go tla lemogwa ka dipolelišano tša nako e telele le go ahlaahla taba ye dibokeng tša ka mehla tša mokgatlo.

- Mekgwa ka moka yeo e lemogwago ke mokgatlo e tla dirišwa e le go phema gore ba bangwe ba lahlegelwa ke mešomo. Mananeo le mekgwa e tla dula e hlahlobja go tiišetša gore ke ya bohlokwa e bile e sepedišana le maemo a bjalo ao go ona go nyakegago gore go fokotša goba go hlagelwa ga mešomo.
- Mekgatlo ye e tla hlahloba maemo a ikonometri le palo ya bašomi bao go ka diregago gore ba kgongwe ke go fokotša goba go tswalelwa ga mmaene.
- Mekgatlo e tla boledišana le go dumelelana ka mekgwa le mananeo ao a ka dirwago go phema go lahlagelwa ke mešomo.

b) Mekgwa le Mananeo a ka Dirwago go Phema go Lahlegelwa ke Mešomo

Mananeo a go thibela go lahlegelwa ke mešomo a tla akaretša dilo tše eupša e sego tšona feela:

- Go ithaopela go rola modiro ngwaga pele ga nako go bašomi bao ba swanelegago le ka go dumelelana le mananeo a thušo ya ditšhelete, bjalo bjalo.
- Go ithaopela go rola modiro.
- Go kgaotšwa ga go šoma nako e oketšegilego, mekgwa ya go abelana mešomo le go tšea nako e kopana ya go ikhutša goba e telele.

- Go fetišetšwa ga batho mafapheng a mangwe a Mongwadiši goba mešomong e mengwe ka gare ga khamphani ya Mongwadiši, gomme ba tlwaetša ge e ba go nyakega.
- Go emiša go hira batho ba bafsa go fihlela ge mešomo ya Mongwadiši e kgonne go thiba dikgoba ka moka tša mešomo go dirišwa batho ba ka khamphaning.
- Moo go nyakegago, re kgaotše go hira bašomi ba nakwana le/goba borakonteraka.
- Moo go bonagalago go tlo fokotšwa batho, mošomo o mongwe le o mongwe woo o tšwelelago ka baka la ge motho a itokolotše, a rotše modiro, a hlokofetše goba a rakilwe nakong ya ge go nyakega gore go fokotšwe goba go tswalelwe, seo se tla hlahlobja gabotse pele go ka hirwa batho ba bangwe go fihlela re bone gore ga go bašomi ba ka thibago sekgoba seo, gomme ka go realo ra thibela go lahlegelwa ga mešomo;
- Go tla dula go na le tlwaetšo e lego molaong ya mmaene le mananeo a tlwaetšo ya mešomo e sa sepedišanego le mmaene go hlamela bašomi gore ba be le bokgoni bja go dula ba iphediša ge go ka direga gore ba lahlegelwe ke mešomo.
- Ge mmaene o sa šoma, ba taolo ba tla dula ba tsoma ditsela tša gore o dule o šoma gabotse ka go dula ba hlahloba mananeo a bona a kgwebo le go beeletša go diprotjeke tša bohlokwa ka go dumelelana le ikonomi ya tikologong le dipalopalo tša mmaraka woo o šomelago go wona. Mananeo a tšwelago pele a kgwebo a tla thuša ka go lebanya go šireletša go lahlegelwa ke mešomo go batho bao ba hirilwego.
- Go oketša moo, ge Mongwadiši a thekga mananeo a kaonefatšo, go dirišwa mananeo a Kaonefatšo ya Ikonomi ya Tikologong ya mafelo ao bašomi ba tšwago go wona, se tla thuša go hlama mešomo le go šireletša mešomo ya bona ka nako e telele.

c) Go Dirišwa ga Karolo 189 Molao wa Ditswalano tša Mešomo 1995 (ka ge o fetotšwe)

Go dirišwa ga Karolo 189 le 189 (A) ya Molao wa Ditswalano tša Mošomo goba moo go se nago kwano magareng ga diyunioni tša mešomo le ba taolo moo go feletšago ka gore go tshwelwe Molao wa Ditswalano tša Mošomo, megato yeo e hlalosgago tumelolanong ye e tla latelwa. Mekgwa e latelago e bohlokwa go mogato wa dipoledišano woo o tlogo go dirišwa go baemedi ba diyunioni/bašomi bao di ba kgomago:

Go dirišana le boramelao ba mešomo le melao ya motheo ya go rola modiro moo go nago le tekatekano, go dirišana le go boledišana le baemedi bašomi ba mmaene.

- Ge e ba go kgonega, go diriša ditumelelano tša batho bohle tša mekgatlo ya mešomo le khamphani.
- Go utollwa ga tsebišo ka moka e bohlokwa; le

Ge e ba go kgonega, mekgwa ya go phema goba go fokotša go lahlegelwa ga mešomo go etša ge go hlalosgwa ka go tumelalano.

d) Temošo go Balaodi ba Mmušo

Ka morago ga go boledišana dinakong tša diboka tša mokgatlo, moo go bago molaleng gore megato le mananeo ga a thuše go thibela go lahlegelwa ga mešomo, khamphani e tla tseiša Poto ya Kaoneatšo ya Mmaene le Dimenerale ka go dumelelana le Karolo 52(1) (a) ya MPRDA ka go nyakega ga gore go fokotšwe/tswalelwe. Balaodi ba mmušo ba tla tsebišwa gore go tlo fokotšwa goba go tswalelwa neng, gotee le dipoledišano tšeo di dirwago, megato e tšewago le mananeo ao a ahlaahlwago go diriša diboka tša mokgatlo. Dipego tša ka mehla tša go bontšha gore go dirwa eng e tla abiwa go mafapha ao di a hlokago, go akaretša Khansele ya Taolo ya Ditšweletša le Lenaneo la Selegae le Lefapha la Mmušo wa Selegae le wa Naga.

4.3 GO LAOLWA GA GO FELELWA GA MOŠOMO

Go ya ka Karolo 52(1) ya Molao, ge boleng bja profiti ya kgwebo ya bohlokwa bo ka ba ka tlase ga 6% ka kakaretšo mo dikgweding tše lesomepedi (12), goba ge e ba 10% goba go feta moo ya bašomi e ka swanelwa ke go rolwa modiro, ge go lemogwa gore go nyakega gore go fokotšwe mešomo ya mmaene goba e kgaotše go šoma mmaeneng wa Mongwadiši e bile go ka feleletšago ka gore ba bantši ba felelwe ke mešomo, go tla dirwa mogato wa ka pela dibokeng tša mokgatlo. Karolo 189 le 189(A) di tla dirišwa e le go swaragana le go felelwa mo ga modiro.

a) Dipoledišano

Go tla ba le dipoledišano tše ditelele go dirišwa diboka tša mokgatlo moo go tlogo go dirwa maano le mananeo a mokgatlo gore go thibelwe go lahlegelwa ga mešomo. Ge e ba go lahlegelwa ga mošomo go ka se thibelwe, mekgatlo e tla boledišana le go dira mananeo a go hlahloba le go dira mekgwa e mengwe e le go šireletša mešomo ya bašomi bao ba amegago.

Mekgatlo e tla hlahloba ikonomi le maemo a mangwe ao a ka feleletšago ka go lahlegelwa ke mešomo gomme wa leka go bona gore ke bašomi ba bakae bao ba ka kgongwago ke go fokotšwa goba go tswalelwa.

Mekgatlo e tla boledišana le go dumelelana ka mekgwa le mananeo ao a ka dirwago go hlama dikgoba tša go šireletša mešomo ya bašomi bao ba ka kgongwago ke go lahlegelwa ke mešomo.

Mekgwa le mananeo a mangwe a ka dirwago go hlama mešomo e ka naganelwago ke mokgatlo ke e latelago, le ge e se yona feela:

Ditsela tša go fokotša palo ya bašomi bao ba ka kgongwago ke go fokotšwa mo go naganelwago ga bašomi.

Moo go tswalela goba go fokotšwa go bonagalago go tla dirwa, sekgoba le ge e le sefe sa mošomo seo se tla bulwago ke go ithola modiro, go rola modiro ka baka la botšofadi, lehu goba go kobiwa, moo go ka bago gona nakong ya go fokotšwa goba go tswalela go tla hlahlobja gabotse pele sekgoba seo se ka tšewa gore go tšewe ke bašomi ba khamphaning gomme ka go realo ra fokotša go lahlega ga mešomo.

Mananeo a go Kaonefatša Ikonomi ya Tikologong ao a tlogo go dirwa e le karolo ya SLP a direlwa gore go be le dikgoba tša ditelele tša mešomo le mešomo e sa felego ya kgwebo, yeo e tla akaretšago le mešomo e sa amego mmaene. Maiteko a a LED a ka hlama dikgoba tša mešomo go bašomi bao go ka diregago gore ba fokotšwe. Bašomi bao go ka diregago gore ba fokotšwe ba tla newa sebaka sa pele sa go hwetša mešomo yeo e ka bakwago ke mananeo a LED ao a dirwago ke Mongwadiši.

Mongwadiši o tla dirišana le Lefapha la Bašomi, bašomi ba bangwe tikologong ya mošomo le mafelo ao bašomi ba tšwago go wona go lemoga dibaka tše dingwe tša go hwetša mešomo. Bašomi bao ba kgomilwego ke se ba tla dula ba newa tsebišo e mpshafaditšwego gomme ba tla newa le thušo e hlokegago ya go ingwadišetša mešomo.

Mananeo a Kaonefatšo ya Methopo ya Batho a tla tiišetša gore bašomi ba hwetša bokgoni bjo bo lego molaong le tlwaetšo. Bokgoni bjo bjalo bjo bo lego molaong le tlwaetšo di ka dirišwa kae kae ka gare ga mmaene goba, mohlomongwe, dikarolong tše dingwe tša mešomo goba go leka go itirela mekgwa e mengwe ya kgwebo (SMME goba BEE).

b) Go Dirišwa ga Karolo 189 ga Molao wa Bašomi wa 1995

Ge e ba dipoledišano ka gare ga mokgatlo le diboka tša dipoledišano ka go dumelelana le Karolo 189 ya Molao wa Bašomi di bontšha gore go fokotšwa ga bašomi go ka se phengwe, tokišetšo ya Karolo 189 le 189(A) tša Molao wa Bašomi e tla gkomarelwa ka šedi.

c) Go Tsebiša Poto

Ka morago ga go boledišana dibokeng tša mokgatlo le/goba go hloka melao ya Karolo 189 ya Molao wa Bašomi, le moo go bonagalago gore mekgwa le mananeo ga di kgone go thibela go lahlega ga mešomo, khamphani e tla tsebiša Poto ya Kaonefatšo ya Mmaene le Dimenerale ka go dumelelana le Karolo 52(1) ya MPRDA ge e ba karolo ya profiti ya mešomo ya bohlokwa e le ka tlase ga 6% ka kakaretšo mo dikgweding tše lesomepedi (12) goba 10% goba go feta moo ya bašomi e swanelwa ke go rolwa modiro. Ditemošo tše bjalo di tla newa ge go nyakega nakong ya ge mmaene o sa šoma le mengwageng e mene (4) goba e mehlano (5) pele ga ge mmaene o ka tswalelwa. Balaodi ba mmušo ba tla tsebišwa ka go tswalelwa le/goba mogato wa go fokotša batho, dipoledišano tšeo di bago gona, megato le mananeo ao a hlalotšwego ke mokgatlo. Diwego tša ka mehla di tla dula di romelwa go mafapha ao di a hlokago, go akaretša Khansele ya Kaonefatšo ya Lenaneo la Mešomo le Selegae le Lefapha la Mmušo wa Selegae le wa Naga.

d) Go Boledišana ka Kgonagalo ya go Fela ga Mešomo

Moo mekgwa ka moka yeo go bolelwago ka yona melaong ya mešomo e latetšwego e bile e paletšwego ke go thibela go lahlegelwa ke mešomo go tla dirwa mekgwa le mananeo ao a rulagantšwego. Go boledišana ka mathata ao go boletšwego ka wona dibokeng, mananeo ao a dirišitšwego ka morago ga moo a tla bopa karolo Lenaneothero la diboka tša ka mehla tša mokgatlo.

Mathata ao go ka boledišanwago ka wona moo go bonagalago go tla fokotšwa bašomi a tla akaretša dilo tše di latelago, eupša e sego tšona feela:

- Lebaka la go naganela go fokotša bašomi.
- Mekgwa le mananeo ao a dirilwego go phema le go fokotša go felelwa ga mešomo.
- Palo ya bašomi bao ba ka kgongwago ke go fokotšwa mo ga mešomo.
- Mananeo a LED le dibaka tšeo di bulegilego go bašomi bao ba tla fokotšwago.
- Dibaka tše dingwe tša go hwetša mešomo tšeo di lego gona go bašomi bao ba ka fokotšwago.
- Nako yeo mešomo e ka fokotšwago ka yona le dithušo tša ditšhelete tšeo di tlogo go fiwa bašomi bao.

- Thušo yeo e tlogo go fiwa go bašomi le ba malapa a bona go lebeletšana le ditlamorago tša go felelwa ke mešomo.
- Thušo e nngwe yeo e tlogo go fiwa bašomi.

4.4 MEKGWA YA GO KAONEFATŠA TSELA YEO IKONOMI LE YA SELEGAE E KGOMAGO BATHO, DITIKOLOGO LE IKONOMI YA MOO BATHO BAO BA FOKOTŠWAGO MEŠOMO BA DULAGO GONA

Le ge Methopo ya Bašomi le mananeo a Kaonefatšo ya Ikonomi ya Selegae ao go boletšwego wona dikgaolong tše di fetilego di hlamilwego le go rulaganywa gore di dirišwe go thekga kgolo ya ikonomi ya selegae ditikologong tšeo mmaene o šomelago go tšona, mekgwa ya go laola bogolo bja ikonomi ya tikologong le mafelo ao bašomi ba tšwago go wona nakong ya go fokotšwa goba go tswalelwa e tla dula e dirišwa.

Karolo ye e bontšha mekgwa yeo e tlogo go dirišwa go fokotša moo go ka kgonegago tsela yeo ikonomi ya selegae e tlogo go kgongwa ka gona ke go fokotša goba go fela ga mešomo ga batho le kamoo go tlogo go kgona ikonomi. Lenaneo leo le nago le ditaba ka moka leo le tlogo go dirwa ka go dumelelana le bathekgi bao ba kgomilwego ke se le mafapha a amegago a mmušo a tla hloka mengwaga e mene (4) goba e mehlano (5) pele mmaene o ka tswalelwa.

a) Thuto ya Kamoo Ikonomi ya Selegae e Tlogo go Kgongwa ke go Tswalela

Go swana le lenaneo le lengwe le lengwe la bohlokwa, tlhahlobo ya kamoo ikonomi ya selegae e tlogo go kgongwa ka gona (SEIA) e tla dirwa ka dipoledišano tše di kgethegilego pele go ka tšewa megato ya go tswalela. SEIA e tla thoma mengwaga e mene (4) goba e mehlano (5) pele go ka tswalelwa gomme ya thekgwa ke dibopego tša tikologo le mekgatlo.

b) Go Boledišana le Bathekgi

Go hlangwa ga lenaneo la go tswalela go tla gatelelwa kudu dipoledišanong tša bohlokwa le bathekgi ka moka. Batho bao ba swanetšego go ntšha maikwelo a bona go bathekgi, ke borakgwebo ba tikologong, bao ba ka bago ba boifišwa ke go tswalelwa ga mmaene. Dipoledišano le dihlopha tša bathekgi go tšwa ditikologong tšeo bašomi ba tšwago go tšona, mafapha a bohlokwa a mmušo le diforamo tša borakgwebo bja tikologong le tšona di tla dirwa. Bathekgi ba ba ka tšea karolo go dihlophana tšeo di hlomilwego gomme ba etelela pele go megato ya kaonefatšo ya ikonomi ya tikologong ka gare ga lenaneo la thušo le go tiišetša gore tikologo le yona e a thušwa gore e ka phela nakong ya ge mmaene o tswaletšwe.

c) Mananeo a go Laola Tsela Yeo Ikonomi le Tikologo di tla Kgomagago ka Gona

Go swana le Mananeo a Kaonefatšo ya Methopo ya Batho a Tshepedišo ya Kelelatšhila ya Mmaene, Mananeo a Kaonefatšo ya Ikonomi ya Tikologo a tla dirwa ge mmaene o sa šoma ka morero wa go tiišetša gore go dirišwa karolo ya selegae ya ya thušo ya LED, ya thekgwa gomme ya hola ditikologo ka nako e telele. Go bjalo le ka go dirišana le ditirelo tša tikologong le baabi ba ditšweletšwa go dirišwa Lenaneo la go Hwetša Ditšweletšwa. Maiteko a mangwe le a mangwe a tla dirwa ge feela mmaene o sa šoma, go dira gore go be le tlwaetšo go borakgwebo ba tikologong bao ba fanago ka ditšweletšwa le ditirelo go tiišetša gore ba ba le bokgoni bjo bo nyakegago bja go laola kgwebo le go sepetša dikgwebo tše dinyenyane tšeo di ka holago go šoma ga mmaene eupša gape le kamoo ba ka dirago ditšweletšwa tša go fapafapana le ditirelo gomme tša thuša le diintaseteri tše dingwe tšeo e sego tša mmaene.

Go se thibele mekgwa ya ge feela mmaene o sa šoma, go tseba gore mešomo e ka fela goba mmaene wa tswalelwa gomme seo sa dira gore kgwebo e se sa ba gona gomme gwa se be le thušo ya ditšhelete, seo se ka kgoma tikologo ka tsela e mpe gomme setšhaba se ka hloka thušo nako le nako ka ge mmaene o se sa šoma. Dipoledišano tše bjalo di tla kgongwa ke dikomiti tšeo di šetšego di le gona, gotee le dipoledišano tše dingwe tšeo di bontšhitšwego kua godimo. Ke ka megato ye moo dinyakwa tše itšego le/goba tlwaetšo e nyakegago e tlogo go lemogwa yeo Mongwadiši a ka thušago ka yona nakong ya ge bašomi ba fokotšwa. Thušo e bjalo e ka akaretša dilo tše di latelago:

- Go thuša borakgwebo ba tikologong go dirišwa batho ba bangwe bao go bego go dirišanwa le bona kgale, kudukudu ka mekgatlo ya mmušo.
- Go dirišwa ga tirišano ya mekgatlo ya batho bohle le ya sephiri yeo e ka thušago go rarolla dinyakwa tše itšego tša tikologo, e ka ba ka go aga, go godiša letseno goba go kaonefatša bokgoni.
- Go thuša ka go godiša letseno ka gare ga mekgatlo e hlomilwego tikologong, re bolela ka bokgoni bja go laola dilo, go laola tšhelete, go laola diprotjeke le dipoledišano.
- Go hlahloba go dirišwa ga dikarolo tša mmaene tše di se sa dirišwago ka morago ga go fokotšwa ga batho le go tswalelwa ga mmaene (mafelo a go tlwaetša, go agwa ga diofisi, bjalo bjalo).
- Lenaneo la tlwaetšo ya bokgoni leo le hlametšwego go tiišetša gore bašomi ba ka ipolokela mešomo ya bona gomme ba dula ba ena le letseno ka morago ga o tswalelwa ga mmaene.
- Ditirelo tša go Thuša Batho Maikwelong go bašomi ge e ba seo se nyakega, go ba lapa la bona goba batho ba bangwe bao ba e hlokago mo tikologong.
- Go thuša ka go go ngwadišetša mešomo (le Mafapha a Mešomo a bohlokwa, mekgatlo ya go tsomela batho mešomo goba mebaene e mengwe), go tsoma mešomo le go sepetšwa ga difomo tša go tsoma mešomo.
- Go tiišetša gore bokgoni le/goba phihlelo yeo e hweditšwego ge motho a be a sa šomela Mongwadiši o ba le mangwalo a semmušo le setefekeite.
- Go hwetša ka gore mong mošomo a go ngwadišetše go UIF le go mekgatlo e mengwe ya mmušo ge go nyakega.
- Thušo ya go rulaganya ditšhelete go batho bao ba hweditšego ditšhelete tša go rola mediro, diphenšene le/goba thušo yeo e fanwego bjalo bjalo, go tiišetša gore e dirišwa gabotse le/goba go boloka tšhelete ka morago ga go lahlegelwa ke mošomo.

d) Lenaneo la ka Morago ga go Tswalela

Mekgwa ya go laola ka morago ga go tswalelwa e tla hlangwa le bathekgi ba tikologong nakong ya ge go tswalelwa. Megato yeo e thibelago go ithekga ka thušo ya ditšhelete e fanwago nageng le go tutueletša gore batho ba ikemele gare ga batho le dikgwebo tša mo tikologong e tla hlangwa go tiišetša gore batho ba tšwela pele ba phela ka morago ga go tswalela. Go dula go e ba le dipoledišano tše di sa felego le go eletšwa dikarolong tše dingwe tša bohlokwa go dirišwa dikomiti tša tlasana go tla thuša go tiišetša gore mananeo le megato e dula e tšwela pele gore batho ba holege. Maiteko a bjalo a sa kgaotšego le karolo ya taolo e sa felego ya mmušo wa selegae karolong ye e tla ba bohlokwa mogatong wo wa taolo ka morago ga go tswalelwa.

KAROLO 5: THUŠO YA DITŠHELETE

Go ya ka molao wa Karolo 23(1) (e) "*Tonakgolo o swanetše go fana ka ditokelo tša mmaene ge e ba mongwadiši a fane ka thušo ya ditšhelete gape le ka morero wa go sepedišana le lenaneo la selegae le mešomo.*" Karolo ye e hlametšwe go hlalosa mokgwa woo Mongwadiši a ikemišeditšego go fana ka thušo ya ditšhelete go karolo e nngwe le e nngwe ya Lenaneo la Selegae le Mošomo ge mmaene o sa šoma. Lega go le bjalo, go swanetše go lemogwa gore dikakanyo tše di theilwe go mananeo a kgwebo a dirwago ke Mongwadiši le maemo a mmaraka le ikonomi a moo maene o berekelago gona. Ge go hlokega gore go fetolwe dikakanyo tše, di tla ngwalwa go Pego ya SLP ya Ngwaga le Ngwaga. Lenaneo leo le lego ka mo tlase le akaretša thušo ya ditšhelete ya SLP ya Mongwadiši go mengwaga e mehlano (5) go ya ka karolo e nngwe le e nngwe ya lenaneo la mengwaga e (5) ya lenaneo la kgwebo. Lenaneo le la Selegae le la Kgwebo le lemetletšo ya lona le emetše tumelelo ya Sehlopha le go fetolwa nako le nako, go ya ka gore mmaraka o eme bjang.

LENANEO LA THUŠO YA DITŠHELETE

LENANEO	NGWAGA 1 2022	NGWAGA 2 2023	NGWAGA 3 2024	NGWAGA 4 2025	NGWAGA 5 2026	PATŠETE
KAONEFATŠO YA METHOPO YA BATHO	R63 850	R66 700	R69 550	R66 700	R69 700	R336 500
KAONEFATŠO YA IKONOMI YA TIKOLOGONG	R40 000	R40 000	R40 000	R40 000	R40 000	R200 000
GO LAOLA GO FOKOTŠA BATHO/LAHLEGELWA KE MEŠOMO	R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R100 000
PALOMOKA	R123 850	R126 700	R129 550	R126 700	R129 700	R636 500

KAROLO 6: GO DIRA KENO

Motho yo a ikarabelelago Lenaneo la Selegae le Mošomo, yo gape a ikarabelelago ka go dira gore Lenaneo la Selegae le Mošomo le tsebje ke bašomi le gore ba ikgokaganye le mang ge ba nyaka go tseba ditaba ka bottlalo, go dira dikgopelo, dipego, dipotšišo, dipoledišano goba mathata le ge e le afe, bjalo bjalo, ge selo sa mohuta woo se nyakega mongwadiši o swanetše itlama ka tsela e latelago legatong la Mmaene goba Lefelo la Mošomo. Molaodi yo Mogolo, Mohlahli wa Taolo ya Mošomo goba motho yo mongwe yo a kgethilwego ke bona o swanetše go dumelela Lenaneo la Selegae le Mošomo.

Nna, _____, yo a saenego ka mo fase, ke itlama gore ke tla kgomarela tsebišong ye, dinyakwa tša yona le ditaello tša yona go etša ge go hlalosewa ka go Lenaneo la Selegae le Mošomo.

E saenwe _____ ka di-_____ tša kgwedi ya bo-_____ ka 20__

_____
BLOEMHOF SALT & CHEMICALS (PTY) LTD

E DUMELETŠWE

E saenwe _____ ka di-_____ tša kgwedi ya bo-_____ ka 20__

_____
MOSAENO

_____
MOTHUŠI WA GAGWE

MOTHUŠI